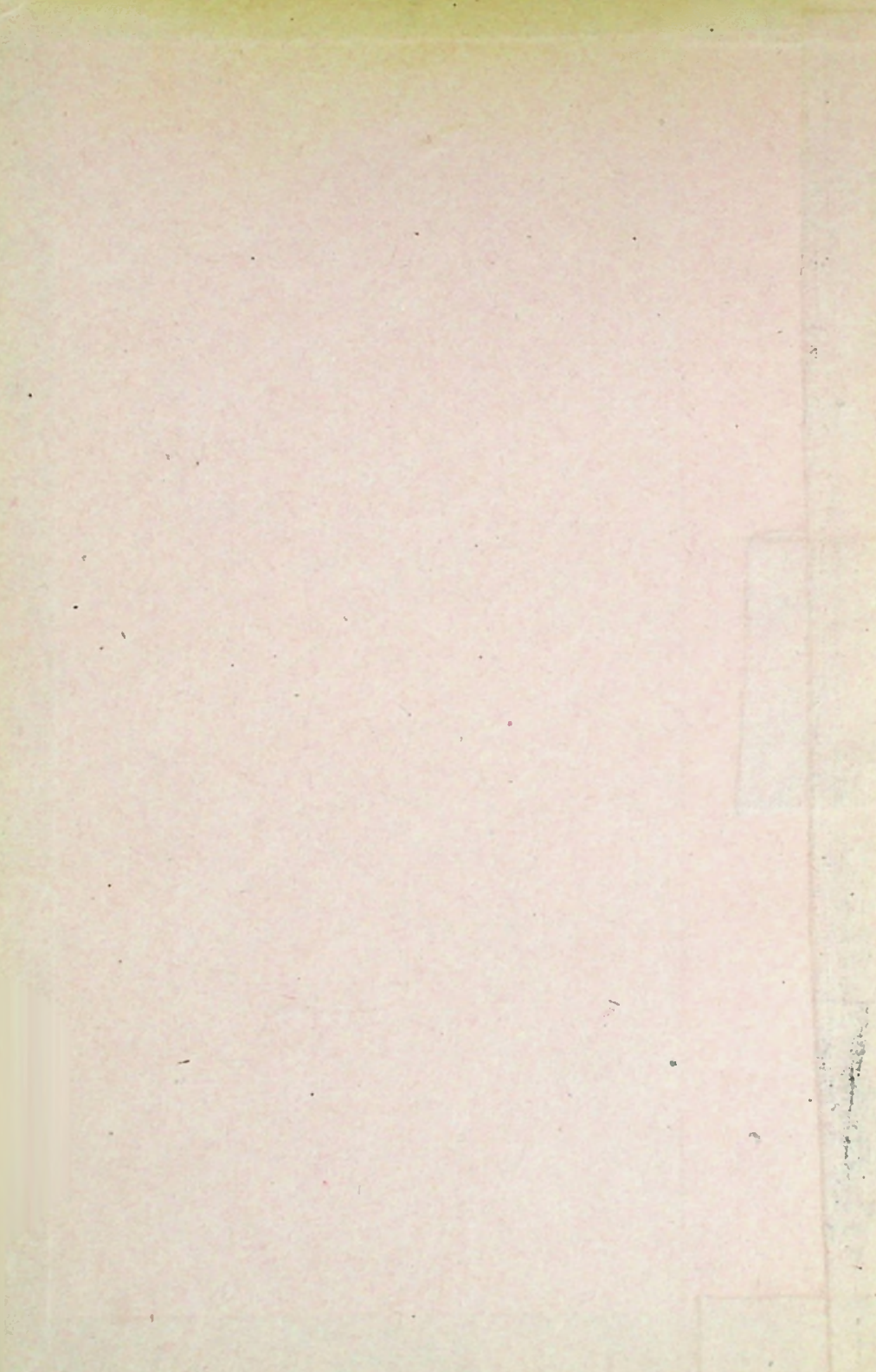

425

СРЕТЕН ДИНИЋ

425

НАША РАБОТА

КОМАД ИЗ ЛЕСКОВАЧКОГ ЖИВОТА
С ПЕВАЊЕМ У 5 ЧИНОВА

НИШ
Штампарнија и књиговезница „Св. Цар Константин“
1925.

СРЕТЕН ДИНИЋ.

НАША РАБОТА

КОМАНД ИЗ ЛЕСКОВАЧКОГ ЖИВОТА С ПЕВАЊЕМ У 5 ЧИНОВА

1925.

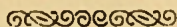
Штампарнија „Св. Цар Константин“ — Ниш

Л И Ц А :

Ставра, метлар	Димча, чиновник
Стана, његова жена	Мицко, берберин
Ценка, њихова кћи	Славко, фотограф
Циле, ужар	Панта, фијакерист
Кева, његова мајка	Келнер.
Риста, четкар	Мута.
Цилка, његова жена	Цигани, свирачи
Ганчић, лекар	Људи, жене, деца
Данчић, адвокат	Цигацкићи.

Први чин догађа се под „Чашичним бресјем“, други у Ставриној кући, трећи у кафани, четврти и пети у Ставриној кући.

Време догађања маја месеца после ратова.

И Ч И Н

догађа се под „Чапљиним бресјем“

Бица преставаља зеленило и дрвеће; пут са два излаза. На бици је ужарени чочак за предене кудеље; позади чочка гомила кудеље, покривена забланом.

1. ПОЈАВА

ЦИЛЕ (упреда кудељу на чочку по ужарском занату држећи у приласаној кедељи један замотуљак кудеље, пустио упредену жицу у одстојању од 2—3 корака од чочка и пева):

„Садила мома лојзе, крај мора лојзе
Еј лојзе, лојзе, сас бело гројзе!“

Људи, жене и деца пролазе путем са мотикама или крчазима, котарицама, бошчама, иду на рад, помешане ношње, једни цивилно, а други у чакширама, жене као Стана и Циља.

ЦИЛЕ (сам радећи) Тој си је моје, исучем данас једно, две киле кучину, продам, на мене стижа! Кад роди кучина, добро, а кад не роди, бога ми зло, за нас јужари, неје баш тако арно. Врца чува кучину, неће гу продава, жена сељачка! А ја си па таг друго работим, нађем службу у општину, кад дођев „наши“; ја ли прекупим ништо па пијац: пиле, јајце, масло, спрење, овој ми, оној ми, како да се живи и прекара време. Неки пут има повише а неки пут на влакно, салте да се прекине и па такву си прекаротину мој татко цел век прекараја. А ја би теа једну свртку по арну да завртим, ама не ми се фаћа такај работа за руке, како на овија газдани. Они, за које се пипну тако гим се лепу банке за прсти како чичак за руно. А ја треба цел дан да работим па да зарадим две банке. А несам баш такој замајан како што ги има по неки: труп легне, ћутук се дигне. Но работим и дан н ноћ. Али сам, што могу?... Татко и мајка ми несу веће више за работу. Остарели, ослабели. Да гим беше још да виду снајку, па после ако ће умру. (Постоји мало, погледа десно и лево). Да не узнем само неку ороспију ораовачку да ми изеде крс' мој, па да нађем неку женштину, која ће целива руку на татка и на мајку, а за мене колај работа! Мен' ми се чини да Ценка неће бидије аљава. До сас ме очи несу преварале. (Подигне очи у вис). О Боже убави, наведи гу овдека да гу моје очи још једанпут виду! Обрни гу памет н? куде мене, те да и ја једанпут прогледам у слунце. О, кад би знао Бес' е? кол'ко ми је та женштина запалила срце те гори како свећа у пол'к' сем ноћ и не се може загаси ни сас воду ни сас никаки памет. Од дан нишн снем ни што једем и веће из памет ћу искочим! А уба ес', крс' гу њојан! Сас вилу да се мери па ће гу замине. Такву гебе?

вину ја несам запазија у мој век. Свакакву лепотињу је заминула веће! Салте да ми је оно њојно обрашче да гризем једанпут како крушку острику, па ако ћу умрем једнак! Оној пеје живинче како друге што су, по како да га је голубица испилила. Ама и ја несам лош момак за њум, тој си је јучерке у играњку видеда. Како сам гу стегнуја једанпут за руку, ће памти док је жива! Све су гу крицкали прсти од моје стезање како зрели ораси у брање. Јонте малко да бене остала њојна рука у моју руку, ћаше се растопи како восак од моје стезање... јес' крета ми! А и она си мене стегну убаго! О Боже слатки наведи гу овдека да гу моје очи још једанпут виду!

(Јуди, жене и деца пролазе са мотикама, крчазима, бошчама и т. д.)

ЦИЛЕ (настапљајући) Зарад њум сам и разапела овуј ћерану на сред пут, како да ми не промакне данас. Од зору си отишла у лојзе сас татка и мајку. Другари ми викав: искочи бре на „корзо“ на да видиш девојке како сојке, сас кошевн да ги береш и да ги пробираш како јабуке „петровке“, толко ги има. По један мушкарац води по четири и лаже ги до половин поћ. Тој свако вече, како се електрика запали једнак зашаште по чаршију, како пилићи у траву, на бре брата голе, алне голе! како да су заборавиле да се обучев кад су искочиле из постељу. Ја пак викам на моји другари: што ћу на „корзо“. Моје си је корзо „Чаљино бресје“ и лојзе, како наши стари што су радели. Туј се запазујемо, туј се довикујемо, туј се замилујемо, по пут по лојзе, по њиве, наша работа! А како ме арно запазила од моје стезање, неће се оглуши на моје певање (онет пева):

„Садила мома лојзе, крај мора лојзе,
Еј лојзе, лојзе, сас бело гројзе!“

2. ПОЈАВА

Џенка и пређ.

ЏЕНКА (са крчагом у руци пролази и враћа се за време док Цице пева Погледа га крчком и он њу тако исто. Она оде).

3. ПОЈАВА

Риста, Цица и пређ.

РИСТА (иза кулиса) Ха! ха! ха!

ЦИЦКА (иза кулиса) Ки! ки! ки!

(Улазе са мотикама о рамену).

РИСТА и ЦИЦКА Ха! ха! ха! ки! ки! ки!

РИСТА Што работиш тој побратиме?

ЦИЦЛЕ (упредајући и даље живу) Ете, сучем.

РИСТА Убаво сучеш, ама окупеште кучине да ги Бог убије! (иша предиво Цилетова) Ја батали више туј стоку да работим.

ЦИЦЛЕ Зашто?

РИСТА Па не могу да саставим падицу ни кол'ко за леб. А што да пушим цепови на милијунани и газдани, кад си имам руке и за другу работу. Њекње Денча отераја један вагон јужни у Софију па зарадеа 6000 динара! Еј, бре брате, од једно товариње тол'ко паре! А ја да сучем за век па ни леб да немам! Саг сам обрнуа руке у четке а жена у ткање па како ни Бог даде! Оно има прилика да се заради у Лесковац и од друго нешто, али се не може бре роде од овија проклетн газдани. Куде се ти машини сас руку, туј те они поклоне сас вагони. Епа како ћеш ти да се барабарни сас њици цепови. Ја зашто викам па моји другари: Пролетери, удружите се, па да заврнемо шију па туј проклету буржоазију.

ЦИЛЕ Па после што ће да бидне?

РИСТА После ће има све. Неће има више ни моје ни твоје, по све наше!

ЦИЛКА (траа Ристу за руку) Ајде бре забавимо се! Фабрика веће свира, ми останусмо туј цел дан!

РИСТА Бре, бре, бре, кол'ко се наплашила од фабрику, да гу и сад зорт дава кад засвири! Па нека свири! што ме мене брига што она свири! Ја си гледам моју работу, а она ако оће нека свири до половин ноћ. Што имам ја вајду од њојно свирење.

ЦИЛКА А које си па лошо видеа од њум те се тољко чини па ну? Ја сам си у фабрику работила од како сам помилела. Мајка ми се одала из фабрику и ја сам се одала из фабрику, па што ми фали!

РИСТА Ништа ти не фали, само што си остала пролетерка до крај.

ЦИЛКА Но које би ти теа да биднем? Бујер? Е, не можемо сви да смо бујери. Кој би онда работија у фабрику, кад би ми сви били милијунани. Но такој, једни ће да давав паре, а други ће, работив, па да си поминемо. Наше газде, наше фабрике, наши радници, наша работа! Шта би радеа толки свет без куће и имање да несу фабрике. Ја опет могу да рекием: Бог да поможе од фабрику! Истина рад неје лак, ал' је немање још потеже,

РИСТА Убаво оратни, могла би да биднеш кметица, само кад би теали да те изгласав, Еј!.. (попуче је за косу) женска коса дугачка до половин брес, а памет...

ЦИЛКА Е па оно зашто Циле нева цело јутро завалиа, но за тај женски памет! ки! ки! ки!

РИСТА Ха! ха! ха!

ЦИЛКА Ки! ки! ки!

РИСТА Кажите ми право зашто сте се смејали тољко кад дођосте?

РИСТА и ЦИЛКА Ха! ха! ха! ки! ки! ки! а оћеш право да ти кажем зашто смо се смејали.

ЦИЛКА Ки! ки! ки!

РИСТА Виде ли ти јутрос једну јаребницу кад промињува покрај тебе?

ЦИЛЕ Какву јаребицу?

ЦИЛКА Ки! ки! ки!

РИСТА Их бре ћорчо ни један! што си кланас' тољко, како глубли торник! Заш' си служиш војску две године кад не знаеш да се обрнеш ни одостраг ни однапред! Не ли си бија бре, тамо стражар, дежурни, пожарни, па да си како видра! да видиш око тебе мува кад пролети! Оној'ка девојка проминула покрај тебе, а ти жмиеш! Ја кад сам била момак како тебе, фаћаја сам ги по пут како сојке. Такој сам уфаћкаја овуј моју веверицу (уштите Цилку за врат. Цилка се смеје). Наместим ћерану на сред пут па ги чекам и фаћкам како павук муве у мрежу. А ти?...

ЦИЛКА Ки! ки! ки!

ЦИЛЕ Ама за тој ли ме ти питајуеш?... Тој си је веће друга работа од тој има големо причање да се приказује. Па ја за које сам разанса овуј ћерану на сред пут, но за тој.

РИСТА Јес' де, јес' де, тој си је наше збирниште, под Чапљино бресје туј су се женили наши стари, па ћемо и ми још да терамо по старовремски. Па онда?

ЦИЛЕ Па ете, за тој сам потегја пут јутрос чак од моју кућу са све овај точак. Једна женштина ми се тол'ко угњездила у срце, да сак ако морам да носим овај точак на Хисар, ја ћу си га вучем како коњ тобјински, али њум, не ми се испушта из очи!

РИСТА Ама ти си вучеш точак а она си вуче тестију. Знаш ли бре да је пуну чичку тестију распнала, па ишла на реку за воду само да прође покрај тебе и чује твоје певање.

ЦИЛКА Јес' здравје да немам! Ја гу видо кад распна пуну чичку тестију воду. Ки! ки! ки!

РИСТА Еве, пробај онет, ми ће се сакријемо позади бресја, а ти запој, па да видиш неће ли опет да ти промине (Склопи се са Цилком)

ЦИЛЕ (пела):

„Дан га је садила, два га је клела

Еј лојзе, лојзе сас бело гројзе!“

ЦЕНКА (онет пролази и враћа се с крагом док Циле пева и погледа Ци-лета још љупкије у прелазу и оде. Циле погледа и уздише за њом).

РИСТА и ЦИЛКА (поново се појављују са урнебесним смехом)

РИСТА Виде ли гу? Је ли ти ја реко?

ЦИЛЕ Видо, ама гу ништа не реко, а срце ми ете, види, (показује ру-ком) оће да искочи!

РИСТА Их дулеку ни један! (удари га по глави) ја да имам такав глас за песму како ти, десет би сабраја око мене, па би ги само обрћао на горе на доле како петал кокошке и ни једна не би знала коју би кључнуа и узео за жену.

ЦИЛКА О ћути, ћути не се прави толки ашиклар, кад си се угледаја била у мене, једнак си ме кључнуа како петал најголемо зрно, песн имаја кад да сабираш друге.

РИСТА Е, ти већ све памтиш што је било пре 10 године! Оној си је било, за оној време, а овој си је за садашњу работу. А бре, не видиш ли да сезабрљавила у тебе како мачка у сланину, па не види куде-оди! Фаћкај гу ти сад, на вруће место, а после...

ЦИЛЕ Па како ћу бре побратиме, да гу фаћкам, ја несам такој промешан како други, не умем ни да зборим које треба да гу рекнем. Ја само кад гу видим, срце ми залуна и тољко му беше! Таг баш не умем ништа да прозборим.

РИСТА Оно истина, двоје млади кад се састану, не треба нико да ги учи шта ће да зборив. Они си сами знајев шта ће да оратив, то гим се само казује. Али ти размрдај се малко бре! Понскај малко воду од њума. Питај гу за татка, за мајку, мало гу шанши по образ, докле гу само туриш огањ у срце, па после гледај сеир, она ће ти сама цупка и залиће око тебе, како мушница око лампу.

ЦИЛЕ Ја само што знам да стезам за руку и друго ништа.

РИСТА Епа, и стегни гу малко, не малко но по арно! да види да си мушко. Па гу онда цуни повнине пут. Ја кад упредем месо на овуј моју све вије! (Цилка се смеје). Модрицу (ти) да гу направини те да те запамти док је жива.

ЦИЛЕ Побратиме, ти ако ми оправини овуј работу, други неможе.

РИСТА Ја ћу ти помогнем, ама и ти се мало размрдај. Врци се малко протреси се, певај, збори, повнине лажн. *А женске сасми вољу да ги човек лаже.* (погледа у Цилку).

ЦИЛЕ А чија беше је она? Ја сам знаш јучер у циганску малу играја сас њу, но несам разабраја чија је. А сасма ми се допала.

РИСТА Она је на Ставру метлара, гу из Подврце. Те ву гу туј татко и мајка конав лојзе сас њу. А ми довршимо наше, па си пођомо дом.

ЦИЛЕ А знаје ли она да шије на машину?

ЦИЛКА (иретиче) Тој пеје да кажеш суртук како што ги има. Знаје да шије онакој, знаје да вртка, да преде, да плете, да ткаје, у лојзе да копа, да расађује купус, паприку, патлиџани, празилук, све то знаје да работи. Девојче је како грутка очи да немам! Све гу огањ бије из очи! По један образ да гу удариш, други би гу пукнуја, чини ми се! А много је фрљила мерак на тебе, здравље да немам! Јутре ће гу татко и мајка биднев опет у лојзе, а она ће је сама дом. Ја ги слувшем што збореше данас у копање. Њни си је дулум до сам наш, само не једна вада предваја.

РИСТА А ти се побратиме намини јутре у њојну кућу, кад ће да је сама, да гу бар видиш и кућу. И кућа и лојзе теб' ће остапу. Татко гу нема мушку децу. Мораш да се закасаш те ако оћеш да нешто бидне. А овуј девојку држ! Не пуштај, јер бо добре се девојке побрани како мекике у велики пос'.

ЦИЛЕ Слушај побратиме, пађи се ти јутре око њојну кућу да ми се пађеш у помоћ за сваки случај.

РИСТА Да ти чувам стра, је ли? Пеки! Ја сам сила мераклија за такве работе. И ја ћу се намишем за четке а ти за метле, па ће бидне работа. Но има се голема мука види сас њојнога татка, много је завриут убија га марен! Имамо да га собаљујемо и стружемо сас многи тестерићи како чворовит пањ. Но и тој ће бидне. У здравље! (оде саццнаком)

ЦИЛЕ (продужи да суче и пева).

„Кој те садна кој ће те једе

Еј лојзе лојзе сас бело гројзе!„

(ЦЕНКА пролази опет са крчагом за време певања и враћа се. Циле је зовне)

ЦИЛЕ Еј сестрице! (оставља рад на точак и прилази јој) Ја дај малко од туј водицу да се напијем, баш сам жедан.

ЦЕНКА (се зауставља и пружа му крчаг. Сва дрхће.)

ЦИЛЕ (пије и враћа јој крчаг). Ама ти је блага водица!.. како ти што си блага... помилује је по образу).

ЦЕНКА (погледа га љупко, насмеши се и обори стидљиво поглед доле.)

ЦИЛЕ Окопасте ли лојзе?

ЦЕНКА Остаде још за јутре али татко и мајка ће дођев а ја ћу останем дом.

ЦИЛЕ Па могу ли ја да дођем куде тебе?

ЦЕНКА Не можеш, ми имамо „Лиску“ једну опасну кучку...

ЦИЛЕ Ти ћеш гу вржеш зарад мене. Оћеш ли?.. (милује је по образу)

ЦЕНКА Оћу... (сило узбуђена)

ЦИЛЕ (такође узбуђен, осврће се десно и лево, приђе јој ближе, па се мало измакне и пева).

Цено мори Ценко девојко

Иди си мајку ти питај

Оће ли те дава за мене?

ЦИЛКА му отпева:

Ој убаво момче ужарче

Како ћу да идем да питам

Кад ме не дава за тебе! (плаче).

Чује се глас с поља: „ЦЕНКЕ!“

ЦЕНКА (тргне се) Вика ме мајка! (и одири с крчагом у руци)

ЦИЛЕ (сам, узима поново рад и наставља да уреди уже) Е, ово је да човек нескочи из намет! Те мајка, те Лиска, те... и ја опет остадо сам! Е, много је убава, сас сам гу баш загледаја како треба. Нема друго работење, па ће се гине! Оваква се гугутка не испушта из шаке. Ја несам неки богат човек те да гу наткунујем сас паре. Тој нема, ни! да се пада! Но ако могу сас младост, мривка лепотињу и сас песму. Е морам гу још једанпут довичем па макар шта било! (пева)

Садила мома лојзе крај мора лојзе

Еј лојзе, лојзе, сас бело гројзе:“

ЦЕНКА (долази сад без крчага са мотиком о рамену) Татко и мајка спраљав се за дом, а ја пограбићу напред, смину час, колко... (задршти и погледа пред себе)

ЦИЛЕ Колко да ме видиш, јели лутко моја? (остави рад и прати је и по-милује је по образу) И ја, ете, дошеа би по пре куде тебе али не смем од твојега татка, чуо сам много је зал човек.

ЦЕНКА И ја сам на чула за твојега таткада је по бетер катна од мојега татка.

ЦИЛЕ А ја какав сам? А ти каква си?

ЦЕНКА (узбуђена све више) Ти си...

ЦИЛЕ Ја сам...

ЦЕНКА Ја сам...

ЦИЛЕ Ти си... Ми смо си Циле и Ценка и ми ће си биднемо...

[Саграви је и пољуби].

ЦЕНКА [улазиена и узбуђена осврће се десно и лево] Ће не виду татко и мајка.

ЦИЛЕ Де... не бој се, неје овој арнаутлук, по наше Чанлино бресје де! Поглеј, лепотињу! Зелено бресје, па миринше, миринше. А има ли по убава лепотиња од тебе! [Саграви је опет и пољуби. Стане лево поред не и пела]

Колко има Цено,
Колко има душо,
Колко има срце моје
Од мене до тебе!..

(Чује се разговор с поља)

ЦЕНКА [тресе се] Ете, ми ги иду татко и мајка! деле, туго! куде ћу сат.

ЦИЛЕ Еве овде сакри се позади точак, докле они прођев, ја ћу те покријем сас заблав

ЦЕНКА (склања се, прилегне уз точак на куделу. Он је покрије као и њену мотку забловом и продужи да упрета уже).

4. ПОЈАВА.

Ставра, Стана и пређ.

[Улазе са мотикама о рамену].

СТАВРА Помози Бог синко!

ЦИЛЕ Бог те помогја ча Ставре!

СТАВРА Работиш ли, работиш? Ако, ако, данашњи је дан за ра-боту. Даде Бог мало кишицу поћас, те јутрос убава опрашисмо лојзе, како цвећку у башчу. [виша претима Цилетово уже] Убаво сучеш само што кучина оскуњ.

Ама каква је тој работа сас овуј кучину? Све се одвезе за Бугарску, што ће правимо ми јужари?

Еве, каква је работа, што си на чекулантн зинула ала за паре, па ће и мајкину пређу да продаде, само да напуниш цепенити. Морамо и ми да подизамо фабрике на да ги паткунујемо.

ЦИЛЕ Какве фабрике?

СТАВРА А бре роде, можеш ли ти да живиш од тија голи конци на век и ја од метле? Не ли се може нешто друго работи од поголем хар? Видиш ли што људи направиле сас фабрике, стадоше бујери. А ми, сас наши ужићи и метле навек божјаци! Зар ми немамо очи и намет како они па и ми нешто да обрнемо на куде милиони.

ЦИЛЕ Тој се ти односни на неку фабрику?

СТАВРА Е, па?..

ЦИЛЕ Убав реч, ама куде се биволи бањав ондека жабе не креказ.

СТАВРА А зар ти мислиш ови милијунашки су били од крај такве. Ја ги знам кад несу имали ништа! Свака травка од семку почиње.

ЦИЛЕ А камо ги теј семке?

СТАВРА Семка си ти, бре! (ударил га по рамену) Млад си, здрав си, ете ти милиони!

ЦИЛЕ Из твоја уста у Божје уши. Ама де, дај ги тија милиони куде су! Само што ја саг више мислам на женидбу по на милијони.

СТАНА Убаво збориш синко, баш како треба! Свака си работна има своје време па и женидба.

СТАВРА Полак', полак', ќе се ожениш, неће ти побегне жена. Али треба прво да осигураш сермију па онда да се жениш.

ЦИЛЕ Ја ли ћу гу сам осигуравам. Зар моја жена ич да не зане за тој. Море ќе зане па ќе гу је мало!

СТАВРА Добро де, добро, ќе ти дође намет у главу ама доцкал! У здравје! (оде)

СТАНА (показува) Такој, такој синко, оправљај си ти твоју работу. (оде)

ЦИЛЕ (гледајући за нива) Њему намет у фабрику, а мене у негоу Ценку! (окреће се Ценки и скида заблава с неј)

ЦЕНКА (изаѓе испод заблава, весела, узбуђена, узнемирена, пада му на груди) Шт' ћу саг!?

ЦИЛЕ Еве како ћеш, удари ти по крај реку, па ги претекни.

ЦЕНКА (пође)

ЦИЛЕ Чекај још једаншут да те цунем (пољуби ја. Ценка оде самитком о рамену).

РИСТА (враќа се са две мотике о рамену). Какво направи побратме? Како промину сас Ценку?

ЦИЛЕ Многу убаво побратиме! Али кад гу налегнуе татко и мајка, она фук! па под мој заблов како мачка!

РИСТА А!.. тако, тако, да знаје кој је Циле јужар! Да онда?

ЦИЛЕ Па туј постоја мало докле они проминуше па си отрча да ги претекне.

РИСТА Е, алал ти вера побратиме! Саг знам д'си дораснуа за женидбу. Но... овуј мотику... (показује једну од две мотике).

ЦИЛЕ Куде гу пађе?

РИСТА На сред пут! Мора да гу је она изгубила. Па се врну да ти гу покажем. И ће гу мотика доведе у твоју кућу, тој да знаш! Туј нема мрдање! Боље по да ти је дала бошчалак! Само имам да гу покажем на Ставру и да му рекнем: Еве ти бошчалак! Твоја ћерка што си га дала на младожењу, ја ли ће... ја ли ће бидне нешто друго! А, побратиме шта велиш, је л' тако?

ЦИЛЕ Тако, тако!

РИСТА Оће измајсторишемо работу, само ће видни! У' здравје!

ЦИЛЕ У здравје! [Узима овет рад, наставља да суче и пева своју песму].

„Садила мома лојзе, крај мора лојзе,

Еј лојзе, лојзе сас бело гројзе“.

(Свет пролази путем).

(Завеса пада),

И Ч И Н
догађа се у Ставрнној кући.

Бина представља обичну собу са једним креветом и једним столом. На стоју чаша са цвећем, са осталим најпужнијим намештајем, на једној страни је шивалук са хаљинама, прекривен чаршавом, столице и један трножац, на другој страни гомила метле. Једна врата и два супротна прозора. Кревет је под једним прозором. На зиду кандило, икона, бројанице.

1. ПОЈАВА

ЦЕНКА (мота на чекрку цевке памуком, окреће чекрк и у складу са тактом чекрка пева:

Гена мајку љуто купе:
Проклет' да си моја мајке
Што ме даде у Лесковца
У Лесковца за удовца
За удовца сас пет деца!

[Уставља чекрк и везује прекинути конач.]

ЦЕНКА Арам га било! какву ми је труледину даја! Па и тој не-стаде веће... Мој татко ич ни абер нема за моје платно. Ђу га плат-кајем на куково лето! Али марим ја за платно! Мој си Циле још по мање води бригу за тој, он си гледа мене а не фрља памет на моју футарку, и на моју skutачу. Он си фрља очи у мене. Он си... Уф, што ми залупа срце... [иритисне десном руком леву страну груди. Постоји мало]. Овој ће искочи душа из мене од јучер! Јучерањи дан, их, да ми је да ми се претвори у цел век! Сву ноћ ми се не скида из памет Чанљино бресје на оној зеленило, па она мека трава, па оној његово око... [шаче.]

Споља се чује песма — ЦИЛЕ пева:

Од како сам ја млад бећар постао
Јоште несам овај сокак минуо.
Овај сокак на каранфил мирисе...

ЦЕНКА [искочи] То је он! [сложни чекрк у крај] Леде туго што ћу саг, ако дође татко! [бури по соби забуњена, отрчи на прозор да види, хода омет усплахирена] Туго, туго! што ће бидне саг. А ја Лиску још несам врзала!

2. ПОЈАВА.

Циле и пређ.

ЦИЛЕ [улази лагано, отвара врата обавриво, над снази саму Ценку стане и удахне! Ја дођо! [погледа је чекриво].

ЦЕНКА [Још забуњена и изненађена спешина се пред њом]. Како прође од Лиску? Туго, ја гу још несам врзала!

ЦИЛЕ Ама неје ме ни погледала! Само што ми не каже иди си, иди ти куде твоју Ценку, не лајем ја на такви добри људи. И животиња познава куј је благ човек, а камо ли моја Ценка!.. (приближа јој се и пољуби је)

ЦЕНКА (Најмакне се мало, уплашена, забуњена, дрхти, бори се сама собом, готова да плаче од радости и страха). Што си донеја?

ЦИЛЕ Добро, ја ћу си идем. (пође)

ЦЕНКА (задржава га руком) Не, немој! (ломи прсте, мучи се, плаче).

ЦИЛЕ Е, зашто плачеш саг?

ЦЕНКА (још више плаче)

ЦИЛЕ (нева јој) :

Цено, Ценке дигни очи

Погледај ме

Скарши веђе намигни ми!

(Ценка још плаче)

ЦИЛЕ Епа добро, кажи ми ти саг, не ли си фрљила мерак на мене?

ЦЕНКА (надне му на груди и кроз плач) Јесам, али татко...

ЦИЛЕ Е, видиш и ја сам фрљија мерак на тебе, па... (стегне је и пољуби)
Чује се лупање с поља.

ЦЕНКА (ослушнује, отрчи на прозор, погледа и брзо) Ете ми гу мајка иде, очи да немам! (узнемири се) Што ћу саг? туго, туго!

ЦИЛЕ Де, де! што си се уплашила кад се ја не плашим. Немо да је татко а од мајку колај работа! Ја се несам плашија од Германи и Бугари те ћу се плашим од једну жену (узме столицу и седи) ћу гу рекнем заш' сам донеја на то је!

ЦЕНКА (седи уз чешрк и наменга се за рад). Не, немој гу ништа рекнеш!

ЦИЛЕ Бре! а што да гу не рекнем? Па то једанпут мора да се рекне! Је ли ја, је ли ти! Што ће јутре, кад боље данас.

3. ПОЈАВА

Стана и пређ,

СТАНА (улази и изненађује се кад види Цилета. Ценка мота цевке).

ЦИЛЕ (устане) Помози Бог тетка Стано! (букује се с њом) Куде си ти данас?

СТАНА Бог ти помогја синко! Ете, ја скубем траву цело јутро те донесо за шачики. Седи!

ЦИЛЕ (седи) Ја дођо до мајстор Ставру за метле, па га јоште нема. Требаше ми метле за вапнар. Он нека ги прави, а ми ће ги про-
давамо.

СТАНА Он остаде да докопа јоште једну ваду у лојзе, па ће и е да дође, а ја пограби да донесем траву за шачики.

ЦИЛЕ Његов занает како мој, кад је берифетна година, она ј арна и за нас, тада се роди и кучина и метле а кад неје нема што да се работи.

СТАНА (иронично послаје растребаује сто) Оно све тражи да се работи. Свакакав занајат кад се не работи, он неје убав. Ја сам запамтила многи големи људи, дотерав се до ништо од неработења. Занајат тражи руку а не гол благосов. Свакакав занајат неје лош кад га човек работи, а кад се неки озрће на там, на овам, оно мора да му иде на чепељке. Такав ће човек цел век да живи на прекаротину.

ЦИЛЕ А кад нема куде да прода стоку човек, што ће таг да работи?

СТАНА А... за тој лака работа, само кад гу има израдену. Дође време па се све прода. Данас не може, јутре може. Имаш ли стоку, муштерилак колико оћеш.

ЦИЛЕ Јес јес, тетка Стано, све је такој како што ти викаш. И муштерије су спроћу стоку и стока је спроћу муштерије. Но знаш... (чешће се за устем) и ја би бија муштерија на једну твоју... Срам ме да ти кажем...

СТАНА На коју?

ЦИЛЕ Ете, на овој твоје чедо што мота цевке (пружа прет на Ценку).

СТАНА (погледа оштро у Ценку, па у неја, изненађена) А бре роде, за тој ли си ти дошеја?

ЦИЛЕ Ја ти рек'о и за друге работе сам дошеја, ама за овој по-најглавно.

СТАНА. Ама за Ценку ли моју ти питајеш?

ЦИЛЕ Јес, јес! за Ценку, твоју ћерку! (Ценка убуђена)

СТАНА Потривија си од кога ће гу тражити. Не дава Ставра од тој да се помене.

ЦИЛЕ Ама и ти се чини мукајет, јер кад му ти рекнеш он ће пристане.

СТАНА Од тој ич да ми не збориш!

ЦЕНКА (скочи и загрли мајку) Мајке, слатка мајке да ме немаш дабогда ако ме не даш за Цилета!

СТАНА Гле, гле! куде се ова закасала, па ни срам ни образ, ође се одава! А платно, што ти још стоји у разбој? А татко што ће ти рекне на тој? Црна ћерко, ти си много закасала нешто, кад си дотле дотерала да ми тој кажеш на овакав истизап. Ја ти татка ни смем да чекам ни да му тој рекнем. Зар си забранила ћерко како ти се дадка гдала и какав је резил оставила на нашу кућу. Ја јадна кукавица... (брисне у плач.)

ЦЕНКА Неје мајке очи да немам! тој што ти мислиш. Ништо по-орешила несам, по га само волим! Волим га мајке, како Бога! како тебе како моје очи! (брисне у плач. Плачу обадве.)

СТАНА (дигне главу очајна) Ах, Чаплино бресје, проклето да је!

(Чује се лупњава споља)

СТАНА (погледа на прозор и тргне се) Ете га иде Ставра! Куде ћемо сат! Њи ће изгнемо! Ја не смем да те оставим да те он види! (Цилету) И

Лиску је пуштија, не смем да искочим из кућу! (сва се узнемире и растрче по соби)

СТАНА (подиже чаршав од чивилука). Еве, овде испод овај чивилак сакриј се.

ЦИЛЕ (страшљиво) Па како ћу после да искочим?

СТАНА Ја ћу да пададем вику на њега и он ће једнак да дуне и ће отидне из кућу, како што га је даја Бог. Па после ти ће искочити. Он одма кида из кућу чим се свади с мене. О ћерко, што ми даде муку без муку!

ЦИЛЕ (Подвладач се под чивилук и заклања царшавом).

СТАНА Чекај видив ти се поге. (покрива му ноге једним јастуком с кревета)

ЦЕНКА (седа за чекрк и мота цевке.)

4. ПОЈАВА

Ставра и пређ.

СТАВРА (улази, носи један заметак метле хукне од умора) И тој му се сврши један пут! (седа на треножак и узима метле да прошири) Добро се озноји али га барем докусура! Уредија самга како једну цвећку у банчу. То је лојзе како босиљак, само да га Бог очува.

СТАНА Арно си га заубавија, но да ли си купија памук за девојче? Утак има јоште само за две цевке! А ти, ни абер немаш да ли имаш девојку за одавање, да ли не!

СТАВРА Шта, да ли гу нећен: одаваш, те се толико чепатини? Још не знаје ни мотику да држи како треба и ти гу спомниеш одавање!

СТАНА Па ћу гу одавам по шта! И ја ћу се одадем кад ти умреш, а камо ли девојче!

СТАВРА Чујеш ли ћерко што ти вика мајка: ја кад умрем она ће се одаде! Не ли те је срам матора проклетно тој да збориш!

СТАНА Па ћу зборим те што! Зар сам проживела неки век куде тебе! Да ти настојуем цел век и да идем гола! Моје другачке носив: бунде, либадићи, тепелаци, сатови, ланци, а ја...?

СТАВРА Добро де! и ја ћу па теб, да купим један синцир из гвожђаришцу, па ће и ти да имаш ланац!

СТАНА Не ми требав твоји синцири, тој ти купи па твоји најташи, а мен' ми купи памук па девојче да гу не седи разбој веће целовини година!

СТАВРА А!... некала би ти да гу набијеш сандаци па да гу припиљамчии за некога мангуна, како сас онуј прву што направи, ма и дава Ставра! Памет се једанпут купује! Мене су змије једанпут анал не одобраљам ја тој више!

СТАНА Што имаш да одобраљани не одобраљаш, гола се девојка не одава. Какав си ти човек те ћеш чак и зетови да избираш. Ставра метлар сваки га знаје.

СТАВРА А нећу више да сам метлар.

СТАНА Но које ћеш?

СТАВРА Оћу отворим фабрику за метле и ћу станем фабрикант! После нећу биднем само мајстор-Ставра, но и газда-Ставра! Шта ти мислиш женска проклетно!

СТАНА (смеје се грохотом) Прокопсаја човек од метле те ће од фабрику! Топрв ће се газди човек од 60 године! Не може да купи памук на девојче, а ће отвараи фабрику!

СТАВРА Не могу да купим јес' и нећу да купим кад си ти стегла твоји дукати у саидак како давленик сламку, па ги не даваш за никакву работу, но ги чуваш за зетови! да ги једе буђа и већ не знам зашто ги чуваш, да ги носии у гроб, безбели..? А шта би ти фалило да ми ги дадеш да отворим фабрику па ће има после и за тебе и за мене агалак! После неће иди сам у копање но ће се довезеш у фијакер у дојзе како голема газдарица, само кад треба да се бере.

СТАНА За мој живот тија неколико коналије што су ми остали јони од моју мајку не давам, па макар отворија пет, а не једну фабрику. Оправија и друге работе па ће отвара фабрике! Зар ја чувала тија дукати толке године, сачувала сам ги од Турци, од Бугари, од Германи па саг да ги дам тебе да ти истерујеш твој бес сас њи.

СТАВРА Какав бес, бес те уфатија дабогда! Зар су фабрике беса Но за које ги чуваш?

СТАНА Чувам ги за невољу. Чуваја Бог од невољу, теке неје лоше да човек има неку здраву пару у кућу.

СТАВРА (са себе) Видии, кучка ни једна! не ги дава на мужа а ће ги да на ћерку, за некога мангуна! Тој ће си прокоцка неки мангун а ти Ставро прави метле и спремај ћерку за одавање! (гласно) Не ли си ти луда мори арамино! што ће ти мртви дукати у саидак кад је боље да ти се чурив ојаци од фабрику, па момци, па радници, па кола, па паре, па возење, па голема кућа, па голема тарапана, па на тебе само свила шунти, па ти голема газдарица, а ја голем газда!

СТАНА Не ми требају тија големи гласови и те големе лаже. Оћу си живим како сам си до саг живела. Само ми ти купи за девојче памук, ја тој знам да ти кажем.

СТАВРА (љутито) Е баш да ти га не купим! Тај ми се твој памук попе на врх главу! (показује руком теле)

СТАНА Па ти не можеш ни да га купиш кад ти је преча кавана од кућу. Саглам домаћин! Аратост ти такав домаћин кој не набавља ништа за кућу!

СТАВРА Е, на за тај твој реч ћу идем у кавану!

ЦИЛЕ (кроз чаршав) Тој се тражи!

СТАВРА (наставља) Па ћу се напијем и ћу потрошим све што имам! И оној неје човек ко је изишја на крај сас жене! Еве ти метле! (баца метле) а ја ћу идем у кавану, — и тој не како мајстор-Ставра, но

како газда-Ставра! Трговачки! Ћу обучем моје старо џубе, ћу турим бројанице преко руке, па ћу да улегнем у кавану ногу пред ногу како аџија кад улази у Јерусалим. Па ћу си бројим зрнаца на бројанице једно по једно: пуштим једно, тргнем дим из мушљики, пуштим друго, сркнем каву, пуштим трећо, оно учини: цак! како на јегумана кад ће да чита велике молитве.

СТАНА Иди, ама да ми не дођеш пијан у кућу.

СТАВРА Баш ћу дођем како цар! па што ће ми чиниш!

СТАНА Ништа ти нећу чиним, но ћу да затворим кућу, па ти облићи око њу како стршељ око трмку!

СТАВРА Шта! ти да затвориш кућу? Напоље из кућу! искачајте обадве! Не ми требате ни једна ни друга, кад сте такве! (Стана и Ценка излазе, он их погуркује рукама) Ајт! не ми требате!

СТАВРА (сам, меће прст на чело) Ја, Ставра метлар, мајстор-Ставра, па да немам поверење куде моју жену! (Шета љутито) Какав сам ја домаћин кад ме жена не ферма ни за мужа! Тој неје шала кад један човек нема кредит ни код своју жену, како ће га има куде други. То је аметом банкрот! Докле ћу ја да врзујем на век метле а ништа поголемо да не изработим! Докле ћу ја да живим на прекаротину! Али знам још саг што ће да бидне. Она си је намерила туј живину да одава, ја тој веће падушујем. Па ће си гу ода за некога мангупа и опет ће ми исфрљи неки резил па кућу! Сдушила се сас ћерку па још мало па да ме испудив из кућу. Боље ја њи да испудим по оне мене. Ја ги учим на арио оне се гњетев у лошо! (окреће се по соби, тражи нешто, спрема се да изавак ише с прата) Ја оди ти овамо проклетно матора!

СТАНА и ЦЕНКА [улазе].

СТАВРА (набусито) Куде ми је џубе?

СТАНА А бре човече, ти како да се неси јутрос дигнуја од напред но од патраг, што ти је те зјаш овај дан тол'ко по кућу! престрели ми девојче (Ценка плаче).

СТАВРА (још набуситије) Куде ми је џубе?

СТАНА (крсти се) Бог да чува свакога од овај напас! [пође ка чивилуку] али се брзо тргне због Цилета. Циле дрхће испод чаршава, окрене се Ставри) Иди вржи онуј кучку аман забога! не може никој да ми улегне у кућу од њум, у сред пладне да изеде човека!

СТАВРА [изађе]

СТАНА [брзо извлачи џубе испод чаршава и опет прикрива Цилета, Ценка јој помаже, сви се смеју и говоре сваки по нешто].

СТАВРА (враћа се, Стана му пружа џубе, он га облачи) Кучку сам врзаја, саг могу и вас да вржем како сте започеле!

СТАНА Ајде, ајде иди си куде си пошеја а за нас не се брини!

СТАВРА [узима бројанице са зида и налази у свечаној пози].

СТАНА [скида чаршав са Цилета, Ценка уз њу. Сви расположени због постигнутог успеха].

ЦИЛЕ (дахне душом) Ху!.. кад остадо жив! Ја што награиса данас!

СТАНА Ти! а ја? Чуја ли си све што је било, да превучем тол'ко ни крива ни дужна, због вас!

ЦИЛЕ Мори мајке не се срдн на нас, младиња смо! (маин је по обраву)

ЦЕНКА (упада) Мори мајке што си таква! (и она је мази).

СТАНА (Цилету) Ајде саг излезај, кучка је врзана, немо опет да га донесе ђаво онога маторога, па после ја да фаћам свет!

ЦИЛЕ (мучи се, погледа у Ценку па у њу) Па... јесам ли саг ја ваш?

СТАНА Јес де, јес де! Само искачај, немо ми задаваш више стра и муку без нужду.

ЦИЛЕ (убуђен рукује се с њима) Збогом!... (Ценка поће за њим до врата. Њих двоје чежњиво се погледају. Он оде. Ценка плачна враћа се и седе за чекрн наставља рад.)

СТАНА (оштро Ценки, подбочена) Што је овој мори ћерко! какву ми овој муку наведе ти данас у кућу! Каква ли је овој работа! (Ценка плаче).

5. ПОЈАВА

РИСТА (улазећи) Помози Бог!

СТАНА Бог ти помогја!

РИСТА Куде је мајстор Ставра?

СТАНА Саг искочи у чаршију (принесе му столицу, он седне).

РИСТА Ама ја дођо до њега за неке метле што зборешемо. И другу једну поголему лакрдију имашемо ја и он да оратимо. Овакој се више не може, од дан до дан на кидање и на стезање да се прекарује. Мора се нешто поголемо да работи те да се помињује.

СТАНА И ја тој викам од Ставрин занајат танка работа. Још ја да не ткајем сас овој девојче, неби имале чим да се оденемо.

РИСТА А... твоја Ценка арно девојче! оће гу тражимо једно момче. (Ценка се стидљиво смеје) Таквој момче да га задене човек за појас како чибуче! Теке, она си има момче само ви ако оће гу дате.

СТАНА За какво момче?

РИСТА Па за Циле ужарскога де! Момче је турли! турли! Не му се наоди мана.

СТАНА А... о тој нч да не збориш. Ставра ће не потепа кад чује за тој. А и његови дома несу баш такви људи за нас... татко му је један кантур човек, а мајка...

РИСТА (упадне) Ама што ви гледате татка и мајку гледајте момка! Не се грешите сас децу, кад су се заволели. Па ће направимо једну старовремску свадбу. А, Стано шта велиш ће да бидне работа? (Ценка убуђено прати разговор.)

СТАНА Што ме мене питујеш, питај Ставру. Не дава он реч да се рекне за њојно одавање.

РИСТА А, за њега ћемо лако, саг ћу ја отиднем у кавану и ћу га нађем и ћу му замесим колач, па ако га не руча варен, он ће га

јече печен. Зар деца се заволела а ви стари ће гим кварите мерак! Па то је гре'ота снашка Стано!

ЦЕНКА (упада) Е, баш си аран човек бата Ристо!

СТАНА Не не, ја ништа лошо не кажем, ете ви гу, не браним, ама Ставра не дава.

РИСТА Ама за њега ћемо лако, не ли ти реко. Ја сам нашеја једну мотику у лојзе јучер, не ли је та ваша мотика?

СТАНА Каква мотика? Наше су мотике све туј.

РИСТА Е, туј ћу мотику да му однесем пред људи, па ћу дај му замрсим работу да га подфатим и да подлијем од сваку страну, да неће има куде да мрда, но ће се сам преда како војник кад положи оружје. Пази да видиш!

СТАНА Добро де, како знаш прави работу, само на мене не ми правите давију.

РИСТА Саг ћу ја њега да уредим како тетка питу! Збогом. (оде)

СТАНА (ценки) Што је овој мори ћерко! Какав болес ово улеже у тебе од „Чапљино бресје“, огањ га изгореја да бог да! (гико) Боже ми опрости!

ЦЕНКА (скочи притрчи и загрли мајку) Ја га волим мајке, па чините с мене што обете! (бригне у плач и враћа се опет за чекрк. Стана такође плаче.)

6. ПОЈАВА

Цилка и пређ.

ЦИЛКА (улази. Стана и Ценка тргну се) Што работиш мори?

СТАНА (свећивајући се) Ете, шта работимо, патимо муку голему.

ЦИЛКА Какву муку!

СТАНА Ете, такву муку, да ти се пожалим како на рођену сестру.

ЦИЛКА Шта, ако Бога знаш!

СТАНА Овај моја несмајница (пружа прст на Ценку) фрљила мерак на некога Циле ужарскога, па саг сестро слатка кој сме на Ставру тој да спомене! Па сам се уштумела не знам што ћу и како ћу!

ЦИЛКА Ништа мори Стано, ће си дадеш девојче па тој ти је! Оће си гу направити једну аљинку од једну басму појевтину кол'ко да је помине. А то неје лошо момче! Ја си га убаво познавам. Има си аран занаят, па што ћеш друго, наше си је тој. Ти не можеш да ода-ваш ћерке за големи чиновници. Мајка си му се три пут пожењувала а татко му неје лош човек. Али момче момче што је...

СТАНА Ама па тој ти викам, он гу завртеја памет сас певање, а не сас занаят.

ЦИЛКА Неки сас занаят неки сас певање, оно од једно мора да се почне. И мене ме Риста зафатија бија сас лепе очи, па си арно живујемо саг. Кад си имамо, благујемо, кад немамо ми си знамо. Малко лојзе, малко дуван, малко занаят и нама стиза. Тој си је наше. Наша работа!

СТАНА Е, да ти знаш како се мој човек здрвенија... (ослушкује) Ете, нешто тропа, да ли се неје начукаја већ, па да ми опет звоца туј. Чекај да видим час (изађе).

ЦИЛКА (Ценки) Слушај ти мори, направи се ти болна, па ће видиш како ће омикнев и татко и мајка кад те, видећ да легаши. Легни! Иди легни одма' кад ти викам!

ЦЕНКА [оде до кревета и легне].

ЦИЛКА Такој!... (пева јој)

Ценка ми болна легаше
Од пуста болес неверна
Никој ми њума не верује
Само гу Циле верује

[Ценка плаче, Цилка је покрива].

СТАНА (прати се, кад види Ценку у кревету, узмири се) Што ти је тој саг!

ЦИЛКА Ете, припаде гу мука апансаз!

ЦЕНКА (превија се) Мори мајке много ми паде лошо на срце...

СТАНА Реко ја да ће тај мој човек сас његово викање да откине главу на некога! Ја јадна што ћуда правим саг! [плаче] Морам да викам баба-Васку да гу баци неки угљен, овој неје од Бога. Туго! туго!..

ЦИЛКА Иди, иди, неје лошо да гу се види на какво ће гу се болес обрне (Стана оде)

ЦИЛКА Такој легај докле ти татко не дође, па ће видиш после. А ју ћу идем саг да не слушам што ће баба-Васка да ви збори. Збогом! (оде)

ЦЕНКА (преприче се и уздахне) Ах... ово је болес' без болес'! Цилка ми вика легај, направи се болна, ал' ја ћу се истина разболим.. Па ово је голема болес'... (плаче) Ах Циле, Циле што ми се заврте у срце како фитиљ у кандилце. Не ми се твоје око скида из намет, не ми се твоја рука измица из моју руку. Још ми врући прсти од твоју руку, још ми благо на образ од твоја уста. Што си ми срце искубаја па си га однеја саст ебе!

[Споља се чује, пева: Циле Ценки под прозор]:

Дома ли си дуде, сама ли си
Нели ти је дуде жал за мене?

ЦЕНКА [скочи, узмири се, пагне се над прозор и пошто саслуша његову песму, одговара му певањем]:

Дома јесам рано сама песам
Крај мене је дуде стара мајка
Жал ме за теб' Циле и срце ме боле.

[Подигне очи у вис и уздахне].

Ах Чапљино бресје!..

(Завеса.)

Ш Ч И Н

Догађа се у кафани

(На бини су два стола са столицама, келнерај и улаз на среди).

1. ПОЈАВА.

Мицко, Мута и келнер

МИЦКО и МУТА седе за једним столом и картају се. Келнер стоји за келнерајем и посматра њих како се картају.

МИЦКО (са цигаром у устима) Еве ти каро! (баца карту)

МУТА [узвикује и баца карту]

МИЦКО Еве ти велика! Еве ти мала! Еве ти пик! (и т. д.)

2. ПОЈАВА.

Циганчићи и пређ.

Улазе и скупљају цигарице по кафани.

КЕЛНЕР (тера их) Напоље! Ђавол ве позобаја! (Циганчићи побегну)

3. ПОЈАВА.

Ставра и пређ.

СТАВРА (улази обучен у зубету, држећи бројанице у обадне руке, укрућен, достојанствен, несиретан и смешан) Помози Бог!

МИЦКО Бог ти помогја ча-Ставре!

СТАВРА (седе за други сто) Дај донеси ми једну каву! (Келнер кува кафу).

МИЦКО (играјући карте и даље) Па шта му правиш ти ча-Ставре?

СТАВРА Ете, малко по лојзе искача па смину малко да одморим ноге. Лојзе је арно потерало на место, па на место. На неке места мрвка га нема! Теке... шта даде Бог.

МИЦКО Оће бидне, ће бидне, салте Бог да почува оној што се има.

КЕЛНЕР (доноси кафу и враћа се за келнерај).

СТАВРА (пије кафу, пали цигару на муштукли, броји бројанице) Ох!.. ох!.. ох!.. да си малко поврнем душу од онуј моју проклетују. Ценабет жена, бре, бре, бре!

МИЦКО Шта је ча-Ставре, кој те је толико наљутија? (игра карте и даље)

СТАВРА Она моја проклетуја, име гу се затрло! Наљути ме нешто, да ме веће преврну наопако. Фатија гу неки сув бес па само сикће по кућу како змија троглавка! А мен' ме па фатија још по голем бес, па си теке искочи из кућу, како да се не звери комшилак на нас. Питуваја сам и доктуре за њојно тропане по кућу. Они ми кажев: фатија гу нервоз. (Пије кафу и пуши).

МИЦКО Е мој ча-Ставре, нервоз куде жену се не лечи сас викање, но сас тепане. Кад гу потерам сас ајдамак око кућу, једнак ме

стане вика „Миле“ а не Мицко. Па чак дорим од милос и „Миленце“! Такој си ја лечим моју жену од нервоз, а не како ти! Море, кад ми дођу лутке уз оцак ћу гу прекарам!

СТАВРА (уздахне) Е... и ја сам си лечија моју такој, док је била млађа. Кад гу поткачим сас мотику по њиве не се осврне до куде Кумарево, ама саг си је батисала... Па тој гу ништа не смића да се извикује на мене, да је сас тој веће оптилела! А, ћерка, па што гу је како она! Што овај стара кучка прифрљи, тој она прифаћа, како крљеж за овцу. Ја па несам тако клапас па да легам да ме газив, но се и ја ритнем по некад по убаво, па направимо коца ми ти калабалак.

4. ПОЈАВА.

Риста и пређ.

РИСТА (улази с мотиком о рамену) Помози Бог!

СТАВРА Бог ти помогја! Каква ти је тај мотика?

РИСТА (прилази столу Ставрином, спушта мотику и седа за Ставриним столом) Ама ја те потражи куде твоју кућу па те не нађо. А ја пођо сас овуј мотику у општину, нашеја сам гу у „Чапљино бресје“, па мирекосе да је твоја...

СТАВРА (загледа мотику) Јес, Ценкина мотика! Забравила гу кучка једна у лојзе. Детиња работа! Сагашња младнја не знаје куде гу је глава куде гу је памет. (Још гледа у мотику). Јес' јес' наша си је мотика. Јучер смо копали лојзе. (Постоји мало). А бре, што имам лојзе како једну цвећку, тако ми две очи. Па ти веће знаш. Тамо смо си вада до ваду. Понело је како никад, салте Бог да га одржи.

РИСТА Море остави ти тога твојега Бога! Какав Бог какви ба-
крани! Бог си је па лојзе мотика!

СТАВРА Што викаш бре! безбожнику ни један! Куде може бер-
кијет да бидне без Бога!

РИСТА А што да не може! Наука је данас Бог а не...

СТАВРА (упадне) Ама нећу да чујем ја за твоје науке и сколоме-
рије! И ти си ги изучија колко и ја! Чим ти не признаваш Бога, ти си се здущија сас ђаволи. И они су те веће подуфатили под њино крило. Но да се ти тргнеш од тија твоји ђаволски путеви, па да идеш у цркву кумаревску да ти поп чита покајну молитву и да ти меће крстови на главу, те да искара тија нечастивници из тебе што су те аметом подфатили! Твој татко неје искачаја из цркву, а ти оћеш да му потресеш коске сас твој сагашњи велики памет!

РИСТА Добро де! Оставимо Божју работу. Нека си Бог опраља
његову работу, а ми ћемо си па нашу. Но кажи ти мене оћеш ли ти
да ја и ти уземемо ортачки један црквени дућан...

СТАВРА (упада) А, не даја Господ! (крсти се) Црквени дућани да
узимам. Што је црквено то је и Божије.

РИСТА Добро де! да узмемо неки други дућан. Па ти метле а ја четке, те да бидне работа. Ће туримо у њега малко пиљарлак, неки венац паприку, неко јајце, малко сирење, масло, што се нађе, те да станемо и ми у ред сас људи од капитал.

СТАВРА А не, ја ћу си отварам фабрику. Не ми треба дућан за ситне работе. Мен' ми треба голема магаза за метле.

РИСТА А дакле, ти оћеш да станеш буржоа! Не ти се работи сас пролетери. А шта би ти фалило да узмемо и трећога ортака или како то кажев големаши компањона, па да дрмамо сас чаршију! Да узмемо за трећога ортака Цилета јужара, па да имамо и јужарију у дућан.

СТАВРА А, у тој нећу да се закасујем, чак и јужићи. Не могу метле да продавам те ћу чак јужићи.

РИСТА Како, па ја мислим Циле да ти буде зет а не само ортак. А ти га нећеш ни у ортачину. А шта би ти фалило он да работи а ти само да бројиш паре и да држиш бројанице у руке.

СТАВРА Од тој куче јужарско ич да ми не збориш. А ја ћу си одавам моју ћерку кад рекне Бог.

РИСТА Ја га саг, што збори човек! Куде опет он меша Бога у нашу работу!

СТАВРА А бре кјелешу ни један, куде може да бидне женење и одавање без Бога?

РИСТА Јес' де, јес' де, али зар ти знаш за Бога кад ратујеш против њега?

СТАВРА Како ратујем на Бога, пезевенк бре!

РИСТА Па тако, Бог је наредија и направија чак и овуј мотику да састави Ценку и Циле, а ти гим не даваш. То је работа против Бога! Боље би било да си цркву растурија, но туј работу што смиђаш.

СТАВРА Не даја убави Господ, у тија кантури да гу дам! (крсти се) Ни куче моје не би даја у тија баксузи, а камо ли ћерку. Ја би гу пре утепаја но што би гу даја у тија зликовци. Татко му је један катил човек како отров. А мајка му се три пут пожењувала. И то је једна змија троглавка да гу нема у свет.

РИСТА Што ти гледиш татка и мајку, гледиј си ти момче које ће ти буде зет, а татко и мајка су стари веће, само докле гим се прекине конац! И тој му било! Мен' ми знаш, све ми толко, теке имам вољу да зборим оној што је за арно. Ти ће си даваш Ценку за Цилета, само си се малко здрвенија како стар кочан. А тој неје лоша работа, ја ти кажем.

СТАВРА Боже сачувај! Зар ја индустријалац па да дам ћерку за јужара! Тој неће да бидне никад!

РИСТА Ти индустријалац! како и ја што сам индустријалац! Како тој збориш како неко дете! Како може да буде рђав занает јужарски, кад половин Лесковац живи од њега. Знаш ли ти да што Циле може

да исуче данас кучину, ти не можеш за три дана толко метле да оплетеш. Наше си је тој: јужар, метлар, суруџија, симиџија, кубеџија, фурунџија, јорганџија и такве работе. Што ћеш боље од тога. Но ајде да правимо раду па да окренемо у пијење.

СТАВРА Ми можемо да пијемо и без тога. Е, бре, келер, донеси ми две вртенчићи ракију!

КЕЛНЕР (доноси и враћа се на своје место).

5. ПОЈАВА

Димча и пређ.

ДИМЧА (улази и прилази Ставрину столу) Помози Бог пролетер! (Ристи)

РИСТА Бог ти помогја буржоа!

ДИМЧА (седа уз њих) Дај бре и мене једно вртенче.

КЕЛНЕР (доноси ракију и враћа се уз келнерај).

СТАВРА Што ви је бре тој пролетер?

РИСТА Тој ми зборимо на наш језик. Ће видиш кад ве станемо кољемо како ђурђевски јагањци.

СТАВРА Што викаш бре! Кога ти да кољеш? Од какво клање збориш ти овдека? Каква ви је тој работа?

РИСТА Ете таква, све ће потепамо газдаци, милијунаши, буржоазију..

СТАВРА Погле, погле, Бог ти душа! Па ја ли сам милијунаш?

РИСТА Ти носи милијунаш, али си и ти како они кад оћеш да си сас њи.

СТАВРА Ништа не разумем, што сас нас, што сас вас!? Кој си ти бре, а кој сам ја? Лесковчанин ти, Лесковчанин ја! И што има туј за тепање?

РИСТА Ти си буржоа, а ја сам пролетер!

СТАВРА (окреће се другима) Ама што збори овај човек данас како по онај свет!

ДИМЧА Збори од партије де! Ја гим се не мешам у такве работе. Дошо дура, дошо фура, све ми толко! Ја си меркам куде има арно клопање и по убаво вино. Тој си је моја партија. Што ми беше жена њекње направила једну катмерлику, све тече мас из њу како роса међудневничка. Такву баницу ни пашина мајка неје гу ручала! А што знаје па татлије да прави, сас тој си веће заминула и цариградски колачари! Јес' тако ми две очи!

СТАВРА Убаво де, убаво, по еве, куде човек збори од некој клање!

ДИМЧА Он си шапка за партије, а ми си шапкамо за наше работе!

СТАВРА (Ристи) А, бре, катилу ни један сас какву си се веру здупија те збориш како чукнут у главу. Татко ти је бија један аран човек, а на кога се ти исфрљи? Тек неје чудо, од сајсуз испадне сол, а од сол сајсуг.

РИСТА Ја сам се исфрљија на мене!

СТАВРА Ене га саг! Ја га учим на арно, он се гњете у лошо!

РИСТА Ако де, ако. ће видиш!

СТАВРА Ајт сиктер бре келешу ни један! шта имам да видим! Не ли си ти син на Трајка суруџију, те ми се продаваш туј како џамбас у панађур. Куде може Лесковчанин да буде друго што до Лесковчанин. Па ти се продавај колко оћеш ја те знам кој си. Ти си син на Трајка суруџију и шта има више. Ја сам си боље живеја сас твојега татка но сас рођеног брата. Па саг ти ће ме кољеш! Каква си ти зверка да кољеш људи?

СТАВРА Ја сам чпектор на инцилири!

РИСТА Е, саг смо једна партија! [седе се].

СТАВРА Па бога ми јес! Још му стрчу врце из опанци и он оће човек да коље људи! И тија што да кољев људи и они су људи, како ми! И они оћев да ручав како ми. И они оћев да пијев како ми. Сви смо си ми једна работа. Наша работа! [куча се са Димчом и пију].

РИСТА Чекај само кад ми дођемо на влас'...!

СТАВРА Оћеш влас'! ако ти не треба! сас тој ли ће ме заплашиш? ће даду тебе и мене влас' како Трајка чкембара ако запопе. Мене и тебе врта! Но пи ту ракију па ћути!

ДИМЧА Ама му је ракија, како зејтин барабанц! [окреће се келнеру] куде бре нађе овуј ракију?

КЕЛНЕР У Стоилка из Дрђевац.

ДИМЧА Е, ракија је нема ту шта! Овој да пије човек наштину салте једно вртенче, не му треба боље Врњце. Јес' здравје ми ти кажем! Слушаја сам куде оратив бекрије: да пије човек ракију, викав, онде, куде пијев Цигани, а вино куде пијев касапи. [Риста изађе].

СТАВРА Истина, право кажеш, нигде да нема убаво вино, касапин ће га нађе.

ДИМЧА А што имам ја од некој шишавачко вино, салте једну чашку га гутнеш, једнак ће викнеш жену мајке! Толко те забрљоше да не познаваш које ти беше жена, које мајка. То је осигурање живота! убаво вино! А не овија што осигуравају за паре. Јутрос ме подватија Прока Бигља да ме осигурава. Море остави ме, викам човече, куде ти можеш мене да осигураш од Бога. Имам си ја осигурање у подрум. А ти осигуравај онија што не пију. Наше си је осигурање, Шедрван!

6. ПОЈАВА

Ганчић и пређ.

ГАНЧИЋ [улази и прилази овима за сто] Помози Бог кардаши!

СВИ Бог ти помогја! [праве му место и седне]

СТАВРА [келнеру] Дај за доктура једну каву!

ГАНЧИЋ Море какву каву, саг у пладне већ, дај ти једно вртенче овдека [келнер донесе].

СТАВРА [Ганчићу] Таман искашем да те молим да ме малко пипнеш по мешину, нешто сам нафатија неки дерт. [забада руку под груди] И да ми кажеш колико ћу још да живим? Јербо познавам веће да нестањујем...

ГАНЧИЋ [броји му пулс на руци и гледа у сат] Шта имам да ти кажем, ти си човек дертлија па за тој си капсаја, зрел си како гњила крушка. Салте имаш да учиниш: пуп! И тој ти је толко! Но да ти дам једно вртенче ракију и карте да си понесеш на мојега покојног татка, па, ем да си трзате по малко ракију, ем да си играте табланет! Да си живујете и на онај свет како што сте живували овдека.

СТАВРА Е, за тој те волим како мојега сина, што се не големиш. Ем си доктор, ем си опет остаја ак Лесковчанин!

ГАНЧИЋ Па ондак ћу те још питам, које си гробље по више милујеш: Шедрван, је ли куде Светог Илију. Ако ћеш Светог Илију, ће имаш чис' ваздух на Хисар, за мерак луфт! Ако ћеш Шедрван, ће имаш убаву ладовину [смех] Истин', истин' ти кажем! Ја се не шалим! Сас овакав ваздух какав га ми имамо у Лесковац ми ће си сви поцрцамо како рипчићи без воду и ће се здригошемо у Шедрван.

СТАВРА Што ми треба чис' ваздух у Лесковац. Заметнем мотику на рамо, отиднем у лојзе, ете ми чис' ваздух!

ГАНЧИЋ Такој, такој ти! Па кад отегнеш папци, ће ме викаш после, али таг ће бидне доцкан. Ће тражиш да те чукам по мешину, ал ћу ја викам таг тишлери нек ти чукају око главу.

СТАВРА Тој неће бидне док си ми ти жив! [тапше га по рамену]. Куј ће ми гледа лојзе кад ја умрем. За теб' је лако, за тебе ради Бог, а ја морам сам.

ГАНЧИЋ Како Бог?

СТАВРА Па такој, чим ти нестану паре, Бог пушти болес у људи, и тебе, ете ти паре! Тој се каже Бог ради за тебе.

ГАНЧИЋ Море ако ви оставите Лесковац сас овакву чистоћу, Бог ће ви пушти и чуму, а камо ли болес'. Но ајде спремај се ти за Шедрван, одамно се несам накадија сас тамјан.

7. ПОЈАВА

Данчић и пређ.

ДАНЧИЋ [при улазу ослушкује говор Ганчићев] Арно си га ти испраћаш у Шедрван, ама неје тој чело јоште за опело!

СВИ [окрену се њему и сваки рекне по нешто. Направе му место. Он седне. Келнер му донесе вртенче ракије].

ГАНЧИЋ Е, кад даде Бог те се видномо! Саг си је цело наше тесно друство на окупу. Па куде си бре [Данчићу] параграфлија, несам те видеја има веће пун сат.

ДАНЧИЋ [уздахне] Ја закаса сас неки сељаци, па не могу да се искубем од њи. Бре, брате, да имам две главе како мерице! па не могу да гим дам џевап! Тражив људи да ги ја вадим из бунар. Кад су рипали

у њега мен' ме нису викали, саг, аман! Е, али треба саг коџа работа па да се извуче одоздол. И наша ти је адвокатска работа једна велика закасотина!

СТАВРА Па ви неје лоше. Скупо си ви продавате ваш памет! Твој један реч више вреди но моја пуна кола метле.

ДАНЧИЋ Ама теб' ти се барем види што начиниш. Изработиш га и гледаш сас очи, докле га не испродаеш. А ја цел дан зборим и ништо ми се не види шта сам изработија. Једна жена, па ме и она туца у главу сас њојни ђувечи и паприкаши: Бре, завалија ни један, вика ми она, неси за никакву работу, ти да останеш без жену умреја би гладан. И право каже. Ја не умем да се обрнем у кућу без њу.

СТАВРА А шта би ти радеја кад би имаја фабрику па на сто стране да ти растрза памет?

ДАНЧИЋ Тебе ли се још приврђује памет око фабрику? Једанпут си тражија савет од мене и ја сам ти казаја: Море остави ти такве работе ако Бога знаш! Какви људи не могу да отвору фабрику, те ће гу ти отвараш. Фабрике су големе главобоље. Знаш ли ти шта значи фабрика, то је стран реч, а неје наш: фабрика значи закасотина, ако ћеш да знаш по лесковачки. Но ти гледај метле, а ја писувае, тој си је наша работа! Оно неје лошо да човек има и фабрику, тој си је голема тарапана, сас лопату да згрћеш банке па ги не можеш згрћеш, али треба најпре да рипнеш па таг да рекнеш: хоп!

СТАВРА Мерак ми беше да ми се чурим дим из фабрику, па да се види чур чак од Печењевце, како Мумџинске фабрике што се чурив. Оћу ја на вагони да извозим метле, па момци да товару и само да писујем у тевтер и да бројим хиљадарке. А не како саг да вучем бремџи метле по чаршију како подварачке циганке тутке.

ДАНЧИЋ Слушај ти, чичке, што ћу ти ја рекнем, несам ти душман, не се фаћај за месец кад се не можеш укачиш на њега и не давај готовину за вересију. Ако си привртеја неку пару, боље гу чувај за метле но за фабрику.

МИЦКО [Ставри] Што се ти секираш толко за фабрику, неће да живиш два века. Ће живиш сас оној што имаш. Ја кад сам дошеја из турском рату несам ништо затекја на дом, па полак', полак' фала Богу [настави картање].

ДАНЧИЋ Ама видите, како му је тој. Све зависи од тога какав човек занајат пробере. Зар овија индустријалци што имају милијони, имају бољи памет од нас?.. Охо!... да ги преведем преко девет воде па да ги оставим жедни! Али људи започели туј работу од крај, пос'о гим пошеа убаво, и ете ти милиони! А ти саг под старос' оћеш да се учиниш да дубеш на главу и да се надрипујеш сас богати. Нема тој више! То је доцкан за твоје године. Истина, ми се Лесковчани не прифаќамо тако лако за мршаве работе, но си гледамо такој нешто што ће си доноси

одмах ренту: кафана, пиљарница, фабрика, дућан, али све у своје време. Ја имашем једнога другара на велику школу, учили смо заједно права, па запуцао човек да писује књиге. И немој бре, и немој бре, толко сам га светуваја, неће да имаш ни леб од такве работе, викам му ја, Јок, не слуша он. И, ене га саг нема зашта пас да га уфати. Трипут је легаја апсу за некакве штампарске зацепотине. Бог да чува! Кад год отиднем у Београд, видим га куде носи некакве грдне књижурина под мишку и само што не каже: даруј брата, даруј роде! Бога ми ви кажем! И све има некакви дугови да одужује. Увек му дам по неки грош жал ми га је, другар ми је бија. Кад сам оно видеја, рекја сам: ни унучету мојем не би даја тој да работи. Не се плаћа таква работа. Толко пут ми је он говорија: зашто бре и ти не писујеш нешто од Лесковац, на пример: лесковачке козерије, сколомерије. А ја њему кажем: фала, фала! имали смо задовољно! Прокопсаја си и ти од писување, те ћу и ја! Не тражим ја бољи занаят од мој. Не прифаћав се Лесковчани за куле вавилонске, но куде има одмах! трак пара, трак чаша! Инципир, адвокат, апотекар, доктур и тако нешто. Куде ћу јада му писујем књиге и да мислим на именице, заменице, падежи и ваздан неке префрљотине, кад смо ми научили да се фрљамо сас падежи, како деца сас кликери. Он ми нуди његове књиге, а ја му кажем: добро, ја ћу ти ги купим, али ако можеш ти за мене да ги прочиташ, а ја немам кад. Ене, имам пун орман књиге, ама још ги нисам ни исекја лисје. Мен' ми сељаци замуту мозак сас њино причање да не знам куде ми је глава. Једва чекам да се одморим и прилегнем малко.

СТАВРА И теб' те волим како доктур, што се и ти не големаш. Школуван си човек, али си остаја опет Лесковчанин. Овија дошљаци сви су како вода, како дођу, тако прођу. А ми смо си песак на дно, што остањује. Здрав си! [сви се куцају и пију].

ДИМЧА [пошто испије] Ама, нешто ми крчи гуша, мора да ће има неко клопање и големо пијење.

ДАНЧИЋ Шта имаш да погађаш. Тој ће има да бидне. Еве ти депеша. [Вади из џена депешу и пружи му].

ДИМЧА [чита депешу] „Унапређени сте једном класом“. Ете, шта вреди лојалност! Указ, класа, повишица, додаток, аванс, пензија, и све убаво и све арно. Што ми треба мене да се собаљам сас онија рогати. Нек се они гребу а ја ћу си гледам моју работу. Радим си што ми аредив. Мен' ми све толко чини. [Постоји мало] Е, неје вајда, саг се мора ава! [келнеру] Дај овде што кој оће да пије. А за довече морамо да дуздишемо једну убаву вечеринку.

КЕЛНЕР [донеси још по једно чокањче свима].

ДИМЧА Али ја си несам спреманич за вечеринку [чеше се по бради] Има недеља дана како се несам бричија. Урасла ми брада како трњак. [Мицку] Ја дођи Мицко да ме обричиш [устане и седне на столицу на сред кафеане]

МИЦКО (устаје и излази брзо да донесе прибор).

ГАНЧИЋ Што не идеш у берберницу да се шуриш, но ће ми се туј чепиш по кафану?

ДИМЧА Такој ми нешто мерак да се бричим у кафану. Ја кад сам ћевлија никад се не бричим у берберницу. Но у кафану, па још ми свире. Зар добија сам класу па да се бричим у берберницу, куде је тој било.

МИЦКО (враћа се са прибором и размешта га по свом столу).

ДИМЧА А нећу такој, ти знаш да се ја без свирачи никад не бричим. Да ми прво доведеш свирачи, куде ги неси оставија! Да знајев и они кад је Димча добија класу!

МИЦКО (излази).

ДАНЧИЋ Ама, што ћеш ти тој бре, ће правити неки џумбуш овдека!

ДИМЧА Оћу да спијем кад се бричим, разумеш ли! И то оћу свирачи да ме успавају. Ја кад се једанпут бањашем у нишки хамам викаја сам сви чочечи да ми играју и певају. Е такав мерак још ми оста на срце, како да је јучер било.

ДАНЧИЋ Арно де, арно, но што ће ми да правимо кад се ти бричиш?

ДИМЧА Ви ће гледате мој мерак.

ГАНЧИЋ Не, он ће се бричи, свирачи ће да свире, а ми ће играмо (смех).

ДИМЧА Можете и то ако оћете...

8. ПОЈАВА

Свирачи и пређ.

МИЦКО (доводи свираче, који још од врата пробају ћемане).

ДИМЧА (окреће се свирачима) Деде да ми свирите (скида капу с главе) А овуј моју капу што ћу сас њу? Како би било да се она малко прошета док се ја обричим (смех).

ГАНЧИЋ Поручи гу једно вртенче ракије. (смех) Нек се забавља док се ти бричиш.

ДИМЧА Ја иди Мицко докарај ми једнога фијакерџију.

МИЦКО (изађе).

ГАНЧИЋ Бре, бре, бре, па ти ћеш да направиш читав циркус сас твоје бричење.

ДАНЧИЋ Остави га де, да видимо шта ће да прави сас његову класу данас.

ДИМЧА Слушајте бре, ја не знам како се подизав фабрике и друге мазафларије а за овакве работе ја сам испекја занајат.

9. ПОЈАВА

Панта и пређ.

МИЦКО (доводи Панту).

ПАНТА (прилази Димчи, салутира и стане мирно).

ДИМЧА А, јеси ли дошао.

ПАНТА Ете сам, туј сам! Заповедај г. Димчо!

ДИМЧА Епа колко ће ми узмеш да ми провезеш малко кроз чаршију овај мој шешир и овај мој штап? Нешто имам мерак за тој шетање данас.

ПАНТА Лака работа за тој. Зар ће се ногађамо за једну капу! Оћу си гу провезем кроз сви сокаци и ћу се врнем. А за плаћање лако ћемо. Наша работа..

ДИМЧА Пеки! Еве ти капа и штап, на хајд! (пружи му капу и штап).

ПАНТА [узме капу и штап и изађе].

ДИМЧА (окреће се свирачима) Деде да ми свирите: „Врћај коња шишман ће биднеш“, докле се ја брчим, али такој, да од големи мерак заспим!

МИЦКО [меће бријачки чаршав Димчи око врата, салувава му браду и брија га].

СВИРАЧИ свирају и певају песму:

Море врћај коња Абдул Ћерим-аго

Шишман ће да будеш.

Море не го врћем Џан-Стамено

Да знам да погинем.

ДИМЧА [заспи].

ОСТАЛИ [док њега Мицко брија и свирачи певају, остали гледају и смеју се, разговарају између себе]

МУТА [сам за столом пуши].

МИЦКО [кад сврши бријање покупи прибор, остави Димчу, оде за свој сто, мете прибор на сто и продужи картање].

СВИРАЧИ [пошто сврше песму излазе].

ДИМЧА [остане да спава].

МИЦКО [пева уз картање]:

Коцкарина права то сам бија ја

Нико не сме са мнош карте да игра

Сваку карту познајем,

Носим паре лумпујем!

МУТА (љутито око карата) Пата! дама! Кате! (љуца песницом о сто).

МИЦКО [правда му се мимиком].

МУТА Мата! пата! дата! ката! (баца карте љутито, устаје и полази).

МИЦКО Шта ми се чепиш туј! Неки ти је крив што те не служи карта (вали цигару).

МУТА [излази].

ГАНЧИЋ (Димчи) А бре! мекике се оладилше!.. (Димча још спава).

ДАНЧИЋ Умре си човек аметом! Леле мајке што си је убав за Шедрван!

ГАНЧИЋ (гледајући у Димчу и смејући се) Море врћај коња шишман ће биднеш!

ДИМЧА (отвори очи и погледа око себе. Оштри смех) Их бре, ал сам се истински успаваја! Е, брија алал му вера! (Пиле се по глави) Камо ми га шешир? Је л' дошеја онај фијакерист?

ПАНТА (са шеширом у руци и штапом улази) Еве ме, еве ме, стигја сам!

ДИМЧА Па колко тражиш што си га прошетаја ?

ПАНТА Триес динара.

ДИМЧА Шта бре!?

ПАНТА Триес' динара.

ДИМЧА Зар малко пре рече: наша работа, па саг триес' динара за један шешир што си га прошетаја! (општи смех) Е, баш је јевтина та „наша работа“.

ПАНТА Зар је тој много триес' динара, што сам заморија моји коњи за твој ђеф!

ДИМЧА (види новац и даје му, узима шешир и штап) Иди бедо у бестрагију са све твоји коњи. Тој ли је наша работа!

ПАНТА [прими новац и налази].

ДАНЧИЋ Епа Мицко те бријао сас сапуницу, а овај те саг избрчи на суво! Аирлија дабогда! (смех).

ДИМЧА [Враћа се на своје место за сто].

ГАНЧИЋ Е, кад даде Бог те се видномо! (куцају се и пију).

РИСТА [Враћа се споља и седа на своје место].

РИСТА (болно и притворно) Е..., видеја сам нешто што неје арно за а-Ставру (Ставра разрогачи очи) Побеже му Ценка у сат-малу!

СТАВРА (Устане изненађен) Шта, шта, бре!

РИСТА Твоју Ценку одведе Циле јужарски! Ја кад гу запита зашт! отиде, она ми рече: татко ме напудија!

СТАВРА Ја гу напудија!... А мајка куде гу је била?

РИСТА Не знам.

СТАВРА (у себе) А... за тој ли су нестањувале мотике по лојзе Саг разумем све... (гласно) Али тој неје било без мајкино знање. Јао кучке ни једне. куд се здушише. мајка и ћерка, да ме изеду! Викам ја, моја жена ће ми направи неки резилак сас туј ћерку и ете, што ми направише!

ДИМЧА Тој си гу неки фрљија мађије не може да фали! Куде може једна девојка тек такој да отидне сама човеку у кућу без ред и рачун.

СТАВРА [Крсти се и чуди се за дуго].

МИЦКО (посматрајући га сажаливо) Завалија! Ђе си мрдне човек сас памет од муку.

СТАВРА (Ристи) Ама је л' то истина бре, да не лажеш ти?

РИСТА Истин' кад ти кажем! Беше му работа! Отиде ти ћерка у Сат-Малу, па толко! Ја гу видно кад си заметну пуну бошчу сас дрешке.

СТАВРА Ама и дрешке однела?! Кућу ми испразнила?!

РИСТА Јес' де, јес' де! Али право да ти кажем еве како је било од крај. Ја отидо да гим кажем за овуј мотику. А Ценка се теке стресну и рече: Ја не смем татка да чекам и отиде једнак!

ДИМЧА Ете, видиш, како неје убаво да човек буде много остар

спроћу децу. Ја имам једно девојченце, свеђер толко и још га несам ни накриво погледаја а камо ли да га карам. Но му све благе лакрдије давам. Али ме и оно слуша како Бога. Све ме право у очи гледа.

ГАНЧИЋ Ама каква је тој мотика!

РИСТА Ене, она! (пружа прстом) Нашеја сам гу у лојзе. Ценка гу забравила јучер кад је копала. А бија је знаш и Циле тамо. Па... има нека работа...

ДАНЧИЋ Е... бога ми, мотика... тој си је један корпус деликти!

СТАВРА (крсти се) О! о! о! Ја први човек у малу. Сви ме поштују и куде мене дооду најпрви људи и ја немашем срећу да одам бар једну ћерку какоотреба, но се поодаваше како суртуци!

МИЦКО (за себе) Море какви су доодили, добро ти је и баба остала!

СТАВРА [келнеру] Чујеш ти момче! Донеси ми две воштане свеће и донеси на сваки астал по једно кило вино и по једно кило ракију.

КЕЛНЕР [донесе].

СТАВРА [Пали свеће и побада их на обадна стола. Нануни све чаше] Молим узмите сваки своју чашу.

СВИ [устану и узму чаше].

СТАВРА Пијте за душу на моју покојну ћерку Ценку и рекните: Бог да гу прости!

СВИ Бог да гу прости!

СТАВРА Ја немам више ћерку, она је умрела! [Узима мотику, меће на рамо са бројаницом преко руке, излази тихо, достојанствено] Ова ће гу мотика закопа!

(Завеса пада.)

IV ЧИН

Догађа се у Ставринуј кући

Намештај бине као и у другом чину.

1. ПОЈАВА

Ценка

ЦЕНКА (Лежи у кревету сама и пева очајно:)

Остала сам, има пола дан
Да тугујем нане без њега.
Набрала сам леле голем јад!...
Ја не могу мила нане, ич! без њега!
Састави ме мили Боже сас њега!...

2. ПОЈАВА

Стана и Ценка

СТАНА (улазећи) Онај га још нема, а ти си болна! Ја веће не знам
шта ћу да правим сас овуј голему муку данас! (скупила метле што их је Ставра
био оставио и складила. Складила и Ценкин чекрк).

3. ПОЈАВА

Ставра и пређ.

СТАВРА (улази са мотиком о рамену, озбиљан, љут, утучен) Куде је она кучка!?

СТАНА (показује руком) Ене гу лежи болна.

СТАВРА (изненађен) Па зар је она туј! неје побегла?

СТАНА (чуди се) Какво бегање!

СТАВРА А ова мотика чија је! Шта ће она у кафану? (Спушта мотику
с рамена на руке).

СТАНА (још више се чуди) Каква мотика!

СТАВРА Неје ли овај Ценкина мотика?

СТАНА (крсти се од чуда) Каква Ценкина мотика! Зар ти не познаваш
Ценкину мотику! Не ли си видеја њојну мотику куде висп пред кућу.
(истрчи напоље и донесе мотику). Ја, види! те гу Ценкина мотика! Зар гу не
познаваш?

СТАВРА (загледа и једну и другу мотику) Ја, шта ми направи пас, проклет
да је! (бади у љутини с врата напоље мотику коју је донео). Пуста му остала дабогда!
Сад још треба да дође влас па да ме обеди за туђу мотику! (оставља бро-
јаницу у џеп, скида ђубе и веша га о чивилук).

СТАНА (износи Ценкину мотику напоље и враћа се).

СТАВРА (прилази Ценки и нежно је глади по образу) Ценке, како ти је ћеро?...
ЦЕНКА (још нежније) Болна сам...

СТАВРА Много ли си болна?

ЦЕНКА [полугласно] Много...

СТАВРА [у себи] Ете, једнак гу се слошило од моју клетву! Тешка
је родитељска клетва!... [хуче и шета по соби].

СТАНА [за себе] Што му је па саг! Каква ли га је мука фатила — тамо?

СТАВРА Ах... (хуче, меће руке под појас и шета.)

СТАНА [прилази му страшно. Хвата га за рукав] Шта је тебе саг те си се предеветија? Што си лошо направија тамо?

СТАВРА Ах!... много сам лошо направија!... Ја сам гу веће опростија, парастос сам гу веће даваја, свеће палија и за душу делија!... Ох!... леле мајке!... [илачел] Дабогда, да си гу буде на добро!

СТАНА (узбесекнута) На кога!? Куде!?

СТАВРА На Ценку...

СТАНА Леле туго!...

СТАВРА [упада] Оно пцетишите, Риста Шњурало, име му се затрло дабогда! Слага ме и рече ми: да је Ценка побегла за Циле јужара. А мен' ми паде тамно на очи, па гу једнак направи парастас! И ете што сам направија: од моју се клетву поболела! Ах, много сам се огрешија! Остадоше свеће још да гу горив!... (хуче и шета. Стана и Ценка погледају се изненађене).

СТАНА (крсти се од чуда) О! човече што си направија тој да од Бога нађеш!... За тој ли ми се дете заболело апанс'з како из пушку ударено! Проклети да сте и ти и он!

СТАВРА Ах, много сам лоше направија! (погне главу и дуго мисли, па подигне главу) Но да се опраља работа! Како сте гу започели, такој нек се докара! Једнак да се вика Циле и татко му и мајка, па да се опраља работа! Од судбини не се бега! Кисмет — таксират!

СТАНА Како? што?...

СТАВРА Једнак да се прави нишан, докле неје прошло двадесет и четири сата од моју клетву! После ће бидне све доцкан! (брзо шета по соби) Брзо и скоро да се работи, те да се не исфрљи нешто лошо на њу. И тој ће си гу буде илач! Идем ја да гасим оне свеће што сам ги запалија у кафану и да викам Циле и цело моје друство, те да окрећем жалос на радост! (излази).

СТАНА (још не може да дође к себи) О! О! О! Куде хтедо да извучем ћутек ни крива ни дужна! (крсти се) Што би овој данас! Какве га але смлатише те да овој испадне саг!

ЦЕНКА (скочи из постеље и загрли мајку) Ију! мајке мори, је ли истина тој што вика татко? Истин' ће бидне за Цилета?

СТАНА Истин' истин' ћерко! (Ценка усхићена стеже је рукама) Ја не знам како ће тој да бидне. Нити имам платно, ни пешкири. Како ћу да одавам девојку сас голе шаке!

ЦЕНКА (срдито-молећиво) Е... мори мајке, немој саг па ти да измицаш. Кад је татко кабулио, бидни и ти кабул!

СТАНА Ама ја одобраљам ћерко, како да ти не одобрим. Зар си се ти поболела због тој па ја да ти кварим мерак на твоје срце. Боже недај! То' мајка твоја не би никад направила (миљује је и гладно по коси)

Но, ете, сас какво оће човек да одава ћерку. Најпре не дава, све да потепа по кућу, саг јуриш на одавање! Без никакви рачун. Нити је јело пити пило, нити спремка каква. Саг ће ми доведе људи, на какво ће ги доведе!

ЦЕНКА Мајке, слатка мајке, не се срди ти кад је татко одобрија. Окрећи бригу на веселе, па опраљај работу да се не растури. Много ми је мерак за Циле!... (грли је).

СТАНА (милује је) Оћу чедо; оћу! Нек си ми ти жива. (љуби је) Па нек ти је срећно чедо!

ЦЕНКА Да си ми жива мајке! (грле се и љубе).

(Брзо намештају сто, столице, прекривају чаршавом кревет. Спремају за госте).

ПЕНКА (поново грли мајку) Мајке, слатка мајке, је л' истина да ћу се одам за Цилета?

СТАНА Ћерко, слатка ћерко, истина ће бидне работа. И ја чисто не верујем што овако испаде аспанс'з, али ће бидне! кад је рекја Бог Но како ћемо за платно, за пешкири?

ЦЕНКА За ноћ ћу га изаткајем! Пази да видиш! Само ми дај ут'к.

СТАНА Епа оно то је мука што ти татко неје мислија на одавање и што ја пуцам од муку. Од кад му викам за памук и та вера не хте да га купи. Саг што ће правимо! Морам да поарчим један од онија дукати за туј работу, друго ми неје остало.

ЦЕНКА (грли мајку) Ах, мајчице, моја слатка!...

4. ПОЈАВА

Ставра, Ганчић, Данчић, Димча, Мицко, Риста и пређ.

(Сви улазе у жагору и при улазу вичу: „Срећан ти зет Стано!“ Рукују се с њом. Стана с осмехом све поздравља. Сви седају за сто.)

ГАНЧИЋ Епа Стано, срећан ти зет још једанпут!

СТАНА Хвала да си жив и здрав!

ГАНЧИЋ И тебе Ценке младожења! (Ценка клима главом смешећи се) Е, ајд саг да си цунеш руку на татка и на мајку. (Ценка пољуби руку оцу и мајци)

ДАНЧИЋ Па како му тој испаде аспанс'з?

СТАВРА Ете, како, овај лажов (Ристи) ме наведе да палим свећу на живу ћерку! Никад овако несам испаја клапас' како данас! А тој све она мотика направи!

РИСТА Бога ми сам бија пијан!

СТАВРА Море, ти си заслужија један убав ћутек! Теке само наш си човек. Наша работа!

ДИМЧА Како је да је, арно сте направили. Но саг што ли ће бидне? Оће ли има шта за клопање и пијење. Без тој се ич не почиње работа!

ДАНЧИЋ (Димчи) Ајд, ајд, не тропај ту! Но срамуј се по малко и ти! Ми, и ако смо гости треба да имамо трунку образ. Ти ће не сви посмешниш сас твоје тропање!

СТАВРА (устаје) Ће бидне ќе бидне, што је даја Бог доста! (излази)

СТАНА (снѣбива се, ломн руке) Како ћемо за јело, ја си немам ништо готовено?

ДИМЧА За тој се ти ич не секирај. „Буре“ неје умреја. Ајде Ристо ти да донесеш од „Буре“ једно триста ћевапчики и једно пет-шес' метара кобасице. И узми једно кило мазно сирење. Па смини славе ти куд моју кућу нека ти да моја жена неку татлију, од оне што је правила њекње за мој рачун. Ја знаш, не могу да пијем вино без татлије. И још узми један цео ђувеч сас свињско месо код „Буре“ тако дубок до колена... Ја па шта знам да направим ђувеч сас помешано свињско, говеђе и овче месо да се збуниш!

СТАВРА (доноси „чепрњу“ пуно вина) Ох! ох! ох! што га имам, вино како мелем!

СТАВРА (гледа у Стану) Ете, видиш! како ќе све да се набави, једно по једно.

СТАВРА (мекући чепрњу на сто) Ће се поминемо де! Наша работа!

ГАНЧИЋ Ја предлагем да си седнемо доле, око чепрњу, овако крстато, како у рат што смо седели. (Он први седа доле)

СВИ Имаш право, тако је! (Склањају сто и столице, спуштају чепрњу ил под и седају око ње. Поскидају капе и оставе на столице)

ГАНЧИЋ Тааако... Овакој смо си седели на Кајмакчалан, па ћемо тако и овдека, па што ни дадне убави Господ! Овој си је саг наш стожер (указује на чепрњу) Стано! донеси један венац паприку да закитимо чепрњу. Јер куде је била чепрња без паприку! Тој си је њојан накит! (Сви говоре по нешто)

СТАНА (брзо долази и доноси венац паприке. Они га омотавају око чепрње.)

ГАНЧИЋ Тааако... саг си је чепрња сас намештај!

ДИМЧА (гледа усхићен у чепрњу па онда) Видесте ли бре кад рекне Бог како бидне работа!

СВИ Јес! јес!.. Бог!... Бог!...

ДИМЧА Што викали стари људи: Ако ми станеш на ступку, на срећу не можеш.

ДАНЧИЋ (Разгледа по соби) Бога ми бравос! Ставре уредија кућу како индустријалац! И електрику наместија веће!

СТАВРА Зар ја индустријалац па да немам електрику!

5. ПОЈАВА

Цилка и пређ.

ЦИЛКА (улази) Помаже ви Бог! Срећно ви дабогда!

СВИ Аааа..., Цилке!... (И сваки рекну по нешто)

ГАНЧИЋ Куде си ти мори Цилке, ми се потепамо овдека докле оправимо работу, а теб' те нигде нема!

ЦИЛКА А да сте ви живи и здрави! знам си ја за туј работу много по пре од вас! (Прилази Стани здрави се с њом и честита јој. Наставе њих две да разговарају).

СТАВРА Видите, како каже, она си све знала пре од нас! Ама ја зашто викам не веруј ти на жене, ни кад умиру! Оне су сас ђавола род!
(СТАНА и ЦИЛКА изађу.)

РИСТА (доноси јестиво све што је поручено и спушта га између њих. Они га дочекају грајом. Он усхићен седа уз њих.)

ДИМЧА Е, бре Ристо, баш си аран човек! Кој ти рек'о да си шињарало неје погрешнија! Саг неси више пролетер, саг си ти буржоа, како ми!

РИСТА Слабо бога ми!

СТАНА (врати се) Дела зафаћајте од тој што је даја Бог. И ја сам турила једно шаче у тенџер такој малко да се пропржи. Саг ће да стигне колико да трепнеш! Ете гу Цилка тамо куде њега настојује.
(Сви узимају и једу)

ДАНЧИЋ Фала, фала Стано! Оно ми си веће закасамо. Но куде је све, да ми је само једна од оне пуњете паприке, како што ги моја мајка пунеше, колко само једну да клопнем целу, ич да гу не расицам. Татка и мајку да утепаш па њи да ручаш.

ДИМЧА Ћути бре! Кроз Албанију ни мумурузницу неси имаја, а саг тражиш пуњете паприке! Но ручај то што су ти принели, па ћути!
[Узима једно љепаче и меће у уста] Ох! ох! ох! што ги је испекја, алал му вера!
Овој ни цар не руча! [узима чепрњу да пије] Здравица! [Сви: „дал ти Бог здравје!"]
Сас овој грне, па на куд ме обрне! [шме] Опрошћавајте! ја сам научија кад се осолим не могу да чекам, но да ми је одмах да залијем... [Гледа у јестиво] Погле саг, не знаје се које је од које по убаво. Манџа до манџе! Само ли си тај да можеш да ручаш! Не знам од које пре да почнем. Кој ти дава мори Ђурђо!

ДАНЧИЋ Ти се бре наједе па стаде азган!

ДИМЧА [наставља да густира] А куд купи овој масно сирење?

РИСТА У Васиљка Штрбана.

ГАНЧИЋ Камо чаше мори Ценке! Са чим да пијемо вино? Ми ће поцркамо овако како шачићи без воду.

СТАНА [извињава се] Ја видо дек ви пијете из чепрњу, па велим...
[Ценка брзо донесе чаше и стави испред њих. Риста напуни чаше]

ГАНЧИЋ Камо тој шаче мори Стано?

СТАНА Ете, носи га Цилка.

ЦИЛКА (доноси пловче на тањиру и спушта га међу њих.)

ГАНЧИЋ Алал ти вера, мори Цилке! Ништо без тебе! Е кад даде Бог те се видномо! [куцају се и пију]

ДИМЧА Саг би могао неки да не сликује, овако како смо се убаво наместили сас овој шаче и сас овој чепрњу, па што те нема!... Куде га има овакав зијафет! Да си викнемо исто Славка фотографа, да не сликује. Да се знаје кад је Ставра метлар удаваја ћерку!

СТАВРА И ја би једну слику испратија на мојега побратима у Београд, да се зарадује и он кад нас види сви у једну слику.

ДИМЧА Ја, иди Ристо викај Славка!

ДАНЧИЋ Чекај! Какво сликување! А камо ти младожења? Камо ти свирачи?

ГАНЧИЋ Јес' богме свирачи! Куде је бија зијафет без свирачи!

ДАНЧИЋ Ама куде је била свадба без младожењу. Овија људи правив свадбу без младожењу. [Врти главом] Да не испадне нека турфа работа!

ЦИЛКА Наредено је, наредено за младожењу, не бригајте. Човек сиромах док се поспреми.

ДАНЧИЋ Па кад? Ово је веће поћ! Куде је бија нишан без младожењу и без свирачи! Каква је тој работа! [Ценка ланује]

ГАНЧИЋ Свирачи! Једнак свирачи да се доведев! Ајт Ристо, једнак за свирачи!

СТАВРА Слушај, да идеш куде Муставу и да му кажеш: на мајстор Ставрину ћерку данас је нишан и одмах да дође сас његово друство! [Риста устаје]

ДАНЧИЋ И Циле да дође ако му је девојка за узимање. Како је тој! Праве људи свадбу без младожењу! Ама куде је његов дом ако Бога знате!

ЦИЛКА Туј повише нас, у сат-малу.

ДИМЧА [додаје] Змијска улица број „гуштер“! [смех]

РИСТА (одс. Женске међу собом живо разговарају.)

ДИМЧА Море ће си поминемо. Наша работа!

ДАНЧИЋ И такој ће си ми направимо један цумбуш како што га праве газде.

ГАНЧИЋ Шта газде! Зар ми песмо газде?

ДАНЧИЋ Не кажем ја тој но викам овој ће си испадне једна домаћинска свадба. Мајстор Ставра ће штампа позивнице па ће вика сви своји еснафлије.

СТАВРА Јес' јес', сви ћу индустријалци да викам.

СТАНА О... па Лена Мумџиска би се наљутила кад гу не би викали. Много убаво живи сас мене. Па Зона Горчина, па Лена Јањина, па Талка Милина, па Гана Тирина. Све ће ги викамо, само Бог да да здравје да дочекамо тај дан.

(СВИ дижу чаше вичу: „у здравје младенци!“ куцају се и пију.)

ГАНЧИЋ [кад испије чашу] Аја! Овој се не може више издржи без свирачи. Без свирку, песму и игру не рачунам тој весеље! Какво ми овој ћутање, како на парастас! Бога ми ти кажем! Глува работа! Весеље треба да се чује чак у другу малу, па све да пуцају џамови. Но ајде ми да окренемо по лесковачки. Знамо ги даја Бог доста за певање. Ајде онуј... „Куд кадију...“

ДАНЧИЋ Море батали, саг ће дођу свирачи, па играј до воље.

ГАНЧИЋ Како батали! Оће пожмиемо овдека од седење.

ДИМЧА Јес' јес', да играмо и ја сам за тој (устаје) Да размрдамо ноге мало.

(СВИ устају и хватају се у коло.)

ГАНЧИЋ Ајде Цилке почињи!

(ЦИЛКА почиње песму и поведе коло. Сви остали, прихватају, певају у хору и играју):

„Одадо' се дванаест године
Узе' момче петнаес' године
Од тад ми се двори поараше
Од тад ми се џами поломише
Ја отидо' у суд на кадију:
О кадијо млади Ефендијо!
Криво седи, а право да судиш:
Зашто ми се двори поараше?
Зашто ми се џами поломише?
Ал беседи млади Ефендија!
Ја каква си бела и румена
И ја би ти дворе поарао!
Ја каква си танка и висока
И ја би ти џами поломио!

РИСТА (улази са раскрвављеним носом. Сви растурају коло и окрену се њему.)

ГАНЧИЋ Камо ти свирачи бре?

РИСТА (хукне и одахне од умора) Нађо ги чак тамо у Мурџу малу, опустела му дабогда! Али неће да дођев! Па тој и нека гим је просто, но што ја извуко' ни крив ни дужан! Ете, и нос ми раскрвавише!.. (показује прстом) Зафатили се неки моји пролетери у пијанлак па ги одвели да гим свире. Ја отидо' и рек'о: „Ајде бре Мустафа да свираш овамо. Има голема работа куде мајстор Ставру, одава човек ћерку. Туј су дошли големи људи. „Немамо пос'о ми сас големе работе!“ викав моји другари. А ја гим кажем: Неје голема работа, наша работа. Туј су г. Ганчић и г. Данчић. А они кад загракаше на мене како чавке на мршу: „Какви големи људи бре! Куде има по големи људи од нас! Ти си се фатија сас буржоазију како шипка ус бубањ! Нек ти они саг нађу свирачи!“ Оће бити неће бити. Ја се малко одупре. А они кад ти ме дофатише те ми нос размрскаше. (брише се)

МИЦКО Ти си бре бија све брбљив! Што да дозволиш да те нагрде такој! Таг би му се мајке најживеја тај, куј би мене пипнуја! Хм. (брзо излази)

ГАНЧИЋ (вади револвер и дрекне) Камо ги све да ги потепам!

ДИМЧА (одбија револвер од себе) Не, не, не! молим те! Само сас оружје немам пос'о!

ГАНЧИЋ Пази! овај се плаши од празан револвер! Шта би ти радија сас пун. Па ми смо фаћали куршуми сас руке како лопте на фронт.

ДИМЧА Ако, само револвер даље од мене! Ја знаш, ако има нешто за клопање и пијење тај сам, а на тепање и пуцање немам мерак.

ГАНЧИЋ (Ристи) Па, не дадоше свирачи?

РИСТА Не дадоше.

ГАНЧИЋ Е, чекај да видиш да л' ги мене неће даде! (Узима журно калу, меће на главу и излази. За њим и Мицко излази)

ДИМЧА И он ће ги доведе, пази да видиш! (Сви седају на своја места. Женске остану стојећи, разговарају међу собом)

ДАНЧИЋ Море несам ги ја бија тамо, они би потрчали главачке само кад би ме надушили!

РИСТА Не помага ништа! Причам ги ја дек си и ти туј. Али људи пијани погубили памет, па оћев да се тепав! Псују мајку на сви вас овдека!

ДАНЧИЋ Епа убаво, убаво... И онако се несам одамно тепаја сас никога... Јутре пишем једну горопадну тужбу, све ћу ги потрпам у апсу! Пази да видиш!

ДИМЧА Епа много су оптилели! Куде су да су свирачи у Мурџу Малу! Ни један домаћин човек не може да помине веселе без кавгу сас њи. Траже ђавола да ги се једанпут ја растресем мојски како ја знам.

ДАНЧИЋ Јес' јес' ти си се прочуја сас твој храброс' и у рат око казани па ћеш и саг!

СТАВРА Не, не за тој си је крив влас! Кад би влас' бија на своје место, не би они смели тај зулум да праву. Но су такој свикли: данас гим се промине без казну, јутре гим се промине, па тој за тој! Они мисле дек је краљ пустија слободију на зборови и избори, на викане и писување новине, па саг може покрај тој да се промине и псување и тепање и свакакав циганлак. А оно не може све такој да буде. Има закони и параграфи, апсе и томруци за такве асије.

ДАНЧИЋ Ми адвокати зашто живимо на овај свет, но за такви људаци гим турамо памет у главу! Они би се сви потепали како жути мрави да неје нас. (Наставе разговор)

СТАНА (Цилки) Како ћу мори жено кад ништо немам спремно, нити је платно, нити су пешкири, ни ништо! (Ценка налива чаше)

ЦИЛКА Полак' полак' све ће се набави. Оно не може ни да бидне све понајбоље, али колко се може. Не тражи ти он ништа. Он гу узима само у оно што има. Голу да му гу даш па ти не би реч рекја. Деца се волу, што да гим правиш...

СТАНА Ама јес' но ми несмо такој баш људи мимо свет. (Споља се чују свирачи.)

ДИМЧА Ете ги иду! Реко ја да ће ги он доведе!

7. ПОЈАВА

Свирачи, Ганчић, Мицко, Циле и пређ.

Први улази Мицко, посећи на обема рукама „таблу“ служавник прекривен пешкиром, за њим Циле, затим Ганчић и најзад свирачи. Свирачи улазећи свирају и певају:

Прошетај Јело кроз наше село
Чини не чини по месечини
По тихој ноћи и ладовини!

(Сви устају.)

(Мицко предаје таблу Стани. Стана је спушта на сто. Циле љуби руку Ставри и Стани. Здрави се са осталима).

ГАНЧИЋ (победоносно кад свирачи престану свирати) Кој каже да неће свирачи да дођев! Докле сам ги само погледаја, одмах су пошли! Али то је моја буржоазија! (жене разгледају таблу)

СВИРАЧИ Јес' јес' г. докторе!

РИСТА Шта! Ви несте пролетери!?

СВИРАЧИ Па јес' јес', ми смо пролетери!

ГАНЧИЋ Шта кажете! (прети кажиристом)

СВИРАЧИ (свебизвајући се) Не, не, ми смо буржоазија!

РИСТА Како бре!

СВИРАЧИ Пролетери! Пролетери!

ГАНЧИЋ Како!?

СВИРАЧИ Буржоазија! буржоазија!

РИСТА Шта!?

СВИРАЧИ Пролетери! пролетери!

СТАВРА Зар ти разбили нос па оћеш још да си пролетер! (Циле и

Ценка држе се за руке)

РИСТА Па морам да сам пролетер почим сам сиромах човек. Шта ти мислиш. Па ми смо сви овдека пролетери!

СТАВРА Е то је други ствар!

ДИМЧА Море оставите нека ни свире свирачи за које смо ги викали! Те ми се буржоазије и пролетери попеше па вр' главу! куд год отиднем само се о тој збори! Па доста више сас те мазафларије. Ми смо си све радни људи! Буржоазија, пролетери, све толко! Тој си је наша работа.

ЦИГАНИ Јес' јес' право кажеш г. Димчо, Тој си је све наша работа! (штимују њемане)

ДАНЧИЋ Чекај!.. Није тој такој... (свирачи управе поглед њему) Кажите ви мене [свирачима] јесте ли ви чули кад су онија лопови што сте гим свирали тамо псовали мајку на сви нас овдека?

СВИРАЧИ (страшљиво) Јесмо!... Несмо...

ДАНЧИЋ Јесте ли видели кад су тепали Ристу?

СВИРАЧИ Јесмо... Нисмо (погледају се, погуркују се)

ДАНЧИЋ Слушајте! Право да зборите, јер ћу ве све поапсим!

СВИРАЧИ Јес', јес', псували су ви мајку!

ДАНЧИЋ Е, добро... Де саг да видим који су били тамо. Казуј Ристо! (Вади потес и пише)

РИСТА Бија је Денча Крстин, Миле Чукљан, Тонча Главан и Стојан Шотан!

ДАНЧИЋ Е, добро... Саг да седнемо! (оставља потес у џеп)

(СВИРАЧИ штимују ипоплине. Сви седају доле на своја места. Свирачи остану стојећи, женске и Циле са Ценком такође.)

ДАНЧИЋ Е саг може сликар да не сликује овако како смо се убаво наместили. Иди Мицко докарај Славка! (Мицко устано и оде) Деде, да ни свирите... шта ће да ни свирите... Чекај! (окреће се Цилету) Слушај ти Циле! (ташња и пажња) Ти си дошеја да испросиш овуј девојку за жену, је ли?

ЦИЛЕ Јес'!

ДАНЧИЋ Убаво... али ти знаш да тој неје мало време, кад се качи на грбачу: жена! брак! венчување, врзување и сто којекакве заврзламе око тога. Има туј читава дебела књига закони само за такве работе. Очи да отвориш! И кад си ти замилуваја тој чељаде и започеја работу, онда нек ви је срећан нишан! дабогда! Ајд саг да целивате још једанпут руку на татка и на мајку (подиже чашу) живели дабогда! (Ценка усхићена)

СВИ Живели! аирлија дабогда! (куцају се и пију. Ценка и Циле љубе руку Ставри и Стани. Ови певају „многаја љета“)

ГАНЧИЋ Ајде саг да ни свирате нешто што ће од голем мекам сви да плачемо!

СВИРАЧИ свирају и певају:

Циле си Цилку заволе
Недељу прошлу на игру.
Па си гу јутрос намами
Сас пуста песма под бресје,
Кад Ценка лојзе копаше
А Циле јуже сукаше,
Туј си се арно здушише
Голуб и бела кумрија

Молбу на мајку дадоше,
Да гим кабулим што желе.
Мајка ги обе целива,
И татко даде благослов.
Позваше и нас у поноћ,
Да гим свирамо на нишан.
Да гим певамо сас мекам,
Ајд нека гим је сас ала!

ГАНЧИЋ [раздраган баца чашу у други крај собе.]

СВИРАЧИ [кад сврше, поклоне се] Наздравље!

ДАНЧИЋ [Подиже чашу и остали за њим] Аирлија дабогда! Ето видите, овако ће се саставимо и за свадбу.

СТАВРА Море још ће боље бидне!

ДАНЧИЋ Кад?

СТАВРА У другу недељу, само Боже здравје!

ГАНЧИЋ Ах Димчо! (ташње га по рамену) У недељу опет ће смо дежурни!... И, па ће си наше тесно друство буде на службу!... [једу и пију]

ЦИЛКА [разгледајући на „табли“ накит] Стој да видимо што је донеја Циле на Ценку! [подиже једну по једну ствар] Бре, бре, бре, шта је чуда накуповаја! Пази: сапунче, прстенче, помада, шише мирис и што ти неје! Па овој не би ни големаша оволико заличили! Е, убаво се потрошија! Само Бог да гим да здравје!... [разгледа и преврће још по табли]

ДИМЧА Стано! дај једно паприче од онија што ги викав „урнебес!“ јербо ја без папрички не ручам ни супу. [Стана му додаје] Дај на свирачи нешто за једење.

СТАНА [поверљиво Ставри] Што ћу гим дам кад ништо нема готовено! [Ставра маше руком. Она изведе спираче. И Цилка изађе за њима. Циле и Ценка остану држећи се за руке]

ДИМЧА [Пошто је истрошио паприку, узео мезе и попио чашу вина, држећи још чашу у рукама пита Ставру] Имаш ли повише од овој вино?

СТАВРА Има да пијемо од саг па за три године.

ДИМЧА Не бој се, неће ти се укисели. Гарантујем ти! Ајд срећни младенци! [шмеје]

ДАНЧИЋ Несу још младенци, бре! но вереници!

ДИМЧА Ех... што ти је адвокат! све се наврће на куде параграфи! Фаћка се за реч како смола за кучину! Од сваки реч нађе закачку! Па не ли је тој све толко: младенци, вереници, тој си је једна работа! Ајд нека су и вереници! Живели! [шмеје] Ох! ох! ох! што ми прилеже оној паприче на мешину како мелем! Јербо тој си је наш аспирин за презнојавање.

ДАНЧИЋ Да ми је знати како ли је онима што пијев воду?

ДИМЧА Луд ли сам ја да пијем воду па да ми крекав шачики по мешину (разгледа опет јестива). Овдека фали само један печен зајац а све друго има задовољно. Мицко ги убаво тепаше по лојзе, ама саг неје имаја време да ми испече једнога. Па кад ги повнеше нафаћка, он ги један по један изврзује за гице. Један пут ги толшко натепаја да је мораја да вика сви касапи да му помогну да ги деру. Тој ми кажн ловцију! А не како овнја саг, што само носив значку а још несу утепали ни једну буву. (Штуца и гледа у јестиво) Помагајте бре ситуацију сас једно многаја љета, моја лакрдија више не помага.

ГАЧИЋ Ама што је овој саг!... Наш нишан опет оглуве! Камо ги тија свирачи! Зар толику муку видомо докле ги доведомо, па саг опет да жмијемо овдека. (виче) Еј бре свирачи! (подиже чашу као да хоће да држи здравину) И ја би једну благу лакрдију прозборнија...

ДАНЧИЋ Ајд, ајд, остави гу за други пут. Саг ти је лако да причаш кад си се натрупнја.

СВИРАЧИ (одазивају се из друге собе) Идемо, идемо г. Докруре! (улазе бришући бркове и намештају виолине за свирање).

ГАНЧИЋ Дедер да свирате нешто... (свирачи удешавају гласове) Како је то!. (улазе Стана и Цилка).

8. ПОЈАВА

Славко, Мицко и пређ.

(Славко улази с апаратом а с њим и Мицко.)

СВИ А!... А!... ете га фотограф!...

СЛАВКО Помози бог! (Мицко седне на своје место)

СВИ Бог ти помогја!

СЛАВКО Срећно ви весеље!

СВИ Хвала да си жив!

ДАНЧИЋ Баш убаво што си донеја. Саг смо баш оратили за тој сликување. Викамо: ми ће живимо па ће се прекарамо, али нека си остане наша работа и у слику за спомен.

(Славко намешта апарат. Остали се удешавају за сликање: једни седећи са чашама у руци укочили поглед на једну страну, други стојећи, Циле и Ценка држећи се за руку и укнуте се право, свирачи заузели став за свирање и т. д.)

СЛАВКО (пошто намести апарат) Молим! Мирно!... (сним)...

Готово!... Хвала!...

СВИ Аирлија дабогда!... Саг је сликувана наша работа!

(Свирачи засвирају нешто.)

У Ч И Н.

Бина са истим намештајем као у IV чину.

1. ПОЈАВА

Ставра, Риста, Ганчић, Данчић, Димча, Мицко, Стана и Цилка.

(Мушки сви седе за столом пуним јестива и пића, раздрагани. Поред стола је балон с вином. Стана и Цилка стоје поред њих служе их вином и другим потребама. С времена на време њих две разговарају се и смеју у највећем расположењу. Стана има о врату велике четвртасте дукате.)

СТАВРА (јакo раздраган, држећи чашу у руци и гледајући у Стану, пева:)

Стано душо Стано!
Стани да ти кажем!...

СТАНА Ха! ха! ха!... Шта имаш да ми кажеш у педесет, шесет године!...

СТАВРА (наставља песму:)

Стани да ти кажем
Од наше што беше...

(Попије вино, остави чашу и продужи да прича нешто Ристи који седи уз њега).

ДАНЧИЋ [Ставри] Ахааа!... Ала си је овај бија неки мераклија од вруће гвозде!... Ја, какав ли је бија у младос' кад је овакав у старос'! Пхи!... међер ми смо си још деца спроћу њега за овакве работе! Викам ја, он ће се одмрзне, само треба време. Још ни неје разврзаја сви његови тевтери из младос! [обраћа се Стани] А мори Стано, како ти се допада овај твој чичка [за Ставру] сас овакав мерак?

СТАНА Много убаво! Свакому Бог нека дава убавињу, па и на мене.

ГАНЧИЋ А зета па што имаш, турли! турли!... Право да ми кажеш, што ти се највише допада куде њега?

СТАНА [смешећи се и стидљиво држећи прстима доњу усну] Право да ти кажем, мен' ми се он свиђа дек си има мустаћи.

СВИ Ха! ха! ха!

СТАНА [наставља] А не како сагашњи момци што бривив мустаћи па се направили како женштина. [излази]

ДАНЧИЋ Право каже жена! Зар су овој момци сагашњи, сас њино бријање направили се како мисирске бабе. Овамо бријав мустаћи а горе пуштав косу како кокошке ћулумајке, па ни да ги бројиш у мушко ни у женско!

ДИМЧА Мушко ли је, женско ли је, ми си оправисмо нашу работу. И саг је време веће да искачамо док неје човек узеја мотку... Тек ја не искачам од свадбу докле не окусим од врућ пилав.

РИСТА Ја не искачам одавде док не истресемо овога деду! [удара руком у балон.]

ДАНЧИЋ А ја па не искачам докле не окусим од врућу ракију!
Тој па да видиш!

СТАНА [несећи тањир пилава] Нема идење докле не изедете пилав!
[меће тањир на сто]

СТАВРА [раздраган грли Ристу] А бре пролетер! што те имам!... Саг нема више ни пролетер ни буржоа. Саг смо сви једна работа. Наша работа! Ставра метлар и Риста четкар, еснафлије! Ће отворимо једну фабрику, па куде треба метле, моје ће метле да бришу, а куде треба четке, твоје ће четке да чисту!

ДАНЧИЋ Опет се ти закачињеш око фабрике како, љавол око пиштољ! А бре роде, за фабрику требав големе паре! Ми смо се заразили сас фабрике како војска сас голем болес! Седи си код куће и ручај си грâ! ја тебе да кажем! Несу те закасотине за тебе!

СТАВРА Ако де, ако де! Тек ја викам на мојега Ристу како ће вода опет да си тече куде је текла!... [сви једу пилав сем Данчића]

ДИМЧА [узимајући пилав] Ох, ала је врућ! да распаримо малко мешину... Узимајте бре, док се неје оладија!

СТАВРА [ууди Данчића] Узми де, узми малко од туј нашу манцу!

ДАНЧИЋ А, фала! Ја сам оброклија. Кад се наручам више ништо не турам у уста! Но ако је за фајду доста чинисмо лафмуабет и зијафет. И пилав се веће поједе [гледа у сат] и младенци веће са здравје отишл још јучер из овуј кућу. И ми си овдека седимо цел ноћ и други дан до пладне и још никој нема да не вика сас здравицу! Каква је тај работа! Камо гу тај медена ракија? Камо свирачи, буклија и друго што прилега? Оно толико му беше, и једење и пијење и зевзеклак. Али треба да се врши и друга работа. Овој су веће 10 сата, аман људи забога! [Ставра се узнемира] Ајде ти Ристо, дизај се! Да идеш да видиш што је тој тамо. Оће ли да ни пратив здравицу или неће? Да идеш, јербо како си замрсија туј работу, такој сам да си гу размрсиш. (Риста устаје и полази).

СТАВРА (Ристи оштро) Слушај! Ја ли здравицу! ја ли девојку натраг. Треће не бива! [за себе] А на моју се главу много лошо нафрљило!

РИСТА [оде, за њим изађу Стана и Цилка]

ДИМЧА Е зашто саг тој викање и потрзување младенци? Кад су се они убаво венчали и отишли у свој дом!

ДАНЧИЋ Како тој збориш бре, како некој детиште! Куде је била свадба без медену ракију и пијалак без чес и поштење? Треба ли тој све да искочи на видело или не треба? Зашто су се мучили татко и мајка толике године, но да виде тај резултат пред људи.

ДАНЧИЋ Јес', јес', резултат! Нема туј врдање!

ДАНЧИЋ Шта ти мислиш!

ДИМЧА Ја мислим да су тој старовремске работе! Што да гим се мешамо ми у њину работу кад си тој неје наша работа.

СТАВРА (увадне лугито) Е, неје тој само њина работа! Тој си је и

наша работа! Не одобраљам ја такој! Оћу да знам шта сам даја човеку: је ли злато, је ли ђубре!

ГАНЧИЋ Тако је! Ја ли здравицу, ја ли Џенку натраг. Немамо ми девојку за бацање!

ДИМЧА [задрема.]

2. ПОЈАВА.

Славко и пређ.

СЛАВКО [улази и доноси слике] А бре, зар сте ви још ту?

ГАНЧИЋ Но како ти мислиш?

СЛАВКО Па докле бре браћо?!

ГАНЧИЋ Докле се не роди млад месец!

СЛАВКО Ево, слике су готове. [пружа им. Они радознано узимају и гледају]

ГАНЧИЋ Да видимо какви изгледамо уз чепрњу. А!.. пази! Како сам ја избечија очи како неки крвник! А бре Славко што ме овако нагрди?

СЛАВКО Нагрдила те чепрња и балон а не ја. [Стана и Цилка враћају се и налазе у послу око послуживања гостију]

ГАНЧИЋ Ха! ха! ха! ха! Пази на Ристу мустаћи како су му пошли на куде Ниш!

СТАВРА [гледајући у слику] Ала ће мој побратим да се смеје, кад не види овако сви око чепрњу.

ДАНЧИЋ Кад види мајкини красници како су се арпо уредили, баш како за уз гусле!

СТАВРА [пружа чашу вина Славку.]

СЛАВКО А, фала! Имам да радим. Чекају ме тамо.

ГАНЧИЋ Де, бре! Не се плаши од Ставру метлара. Ће попијеш једну чашку вино за срећни младенци, па то је!

СЛАВКО Не могу, не могу!

СТАНА Де попи једну чашу од наше вино, неће се отрујеш!

СЛАВКО Па кад не могу!

ГАНЧИЋ Е, ће да можеш! [Устаје и сипа му силом вино у уста пенајући: „Тјело Христово...“ Општи смех. Ганчић се враћа на своје место]

СЛАВКО [једва се отме и побегне уз општи смех.]

ДАНЧИЋ [победоносно] Погле ти њега! Оће он сас нас да се противи!

ДИМЧА [отвори очи.]

ДАНЧИЋ [Димчи] Спи, спи ти, не се арчи много! [смех] Не ли си чуја твоје име кад споменумо? Е, бре двадесет и четири сата како веће седимо на једно место па и право је да зажмиемо!

ДИМЧА [прави се важан] Погле га саг што збори човек! Ја се три дана и три ноћи несам дизаја од једно место и он ће ми саг прича бабине деветине и 24 сата!

РИСТА [враћа се нерасположен и утучен. Сви управе поглед њему.]

ДАНЧИЋ Што беше тамо бре? Како помишу сас наш абер? Оће л' има медена ракија?

РИСТА Море, нема ни ладна а камо ли медена! [хода по соби погнуте главе]

ГАНЧИЋ Саглам парламентар!

РИСТА Испала турфа-работа!

СТАВРА [узнежирен] Како, како бре?

РИСТА Викав неје испала арна девојка!

[СВИ се узбуђују. Ставра се ухвати за чело. Стана се удари у груди. Сви живо разговарају међу собом.]

СТАВРА Е, овој је да човеку пукне жључка! Толики трошак, толика мука, па саг турфа-работа! [окрене се Стани] А, ти проклетно што ћеш саг! Ко ме викам ја!

ГАНЧИЋ [Ристи] А бре шљапчо ни један! Што гим неси казаја да се овдека налази цео штаб од Подварачку армију, сас пуну ратпу спрему! Шта мисле они! Подврце си је појако од сат-малу! Докле гим се награкамо како чавке на орла! Они нас не знајев!

СТАВРА Мен' ми јад на Ристу што ми потпали кућу сас угарак, па ни може да сагори ни да се угаси. И још ме нафрљија те донесо туђу мотику у моју кућу! Он ми је кабат за сав овај калабалак!

РИСТА А куде си видеја ти наводацију без лажу! [смех] Биће га је срам да дође. Ти знаш да је он срамежљив...

СТАВРА А неје га било срам кад ми се довукја у кућу ни зват ни позват!

ДИМЧА Е па оно и ћуран се срами неће да иде на свадбу, па људи уфате и туре на ђувеч па још озгор понесу буклију вино!

[СВИ продуже разговор између себе.]

СТАНА [Цилки] А, мори Цилке, зашто ми запали кућу сас овакав резилак? Куде да искочим у свет овако црна и замазана?

ЦИЛКА [у себи] Што сам гу па ја запалила! Запалија ту гу „Чапљи. брес“! Си си ги завивала у чаршави, а не ја! [гласно] Ама неће тој такој да остане! Ће се оправити работа. Докле гим ја отиднем тамо!

ДАНЧИЋ [обраћа се свима] А бре браћо, на какво ће да испадне овој саг што се исфрљило на нас. Неје арна девојка! Како тој неје арна! Како ми да искочимо одовдека сас тај груб реч, Ми смо си дошли на час, на образ, на поштење! А оно испало резил! арам и катран! Ми смо веће све замазани сас резил да ни се очи не виду од катран!...

ГАНЧИЋ К' оружју! [маше руком уцеп за револвер]

ДИМЧА [устанља га] Не, не, не! Само сас оружје не се зацепуј! Све ће си ми свршимо и без оружје.

ДАНЧИЋ Јок! Овој се не може овакој да помине! Ми не искачамо одовде, док се тај работа не размрси. Ајде мори Цилке иди ти, да видиш каква је тој булумента тамо. Докле ћемо ми да се целивамо овдека сас чепрњу без пријатељску здравицу. Кажни на Циле да ако га ја поткачим сас моји параграфи неће му га се мајке откачи докле је жив! Како је тој! Навукја човека на толики трошак, па саг неје му арна девојка!

ЦИЛКА Ама ти ли мене учиш што ћу да му кажем! Ја ћу си му кажем и оној што ви несте ни у сан снили!

СТАНА [кријући скида дукате с врата и пружа их Цилки] На подај му и то, да ми само не пуца брука.

ЦИЛКА [узме дукате и оде.]

РИСТА [Ставри] И ако треба још која пара додај му само да не пуца брука.

СТАВРА Тој ли му још фали! Епа ја не купујем чес за паре! За тој ич да се не нада! А за овој ће суд да зна! [Тресне руком о сто] Добро нека знаје! Ту је доктур! Ту је адвокат! Па што они рекну, тој нека буде! Испадне ли лоша девојка, она си је моја. Неје ли такој, море даску ћу му померим!

СТАНА [огорчена] Море ја ћу му очи ископам! Та ћорав да иде по свет! Зар ја чувала, негувала моју ћерку како једну цвећку у градину па саг лоша девојка! Слошили га дабогда громови!... [плаче]

СТАВРА Чак ће Београд за тој да зна! И тој ће си искочи на големо! Неје ли га срам мангуп ни један што се смуцаја око моју кућу како божјак и што се сликуваја сас моју ћерку, па саг заврће главу како дрвена Марија! Знаје ли он да ћу ја туј слику да прикажем чак куде суд! Па ћу гу испратим чак у Београд на министри на краља! Да и они виду какви момци има у Лесковац што се сликују сас девојке, па гим саг наоде ману! Ја, ако сам Ставра метлар, ја несам изгубија чес по међу људи! Имам си и ја за један драм памет! Срам га било! да ме овако посмешни под старос', на моју седу главу! Арам да му је мој сол и леб што је пуктосаја! Саг да ми је туј утепаја би га како једно куче! Он мисли сас мене да игра четворку. А!... сас лошога се муштерију зафатија! Има да лега апсу, да скапе! И да платињадо динара шта се цунуја сас мене. Шта мисли он! Ја сам Ставра метлар па ништо не знам! Ахаха!... има он да учи занајат куде менеза такве работе. И ја сам чпектар на инџинири! И ја знам знање, и акопе знам ништа!

ДАНЧИЋ [за себе] Оће да искочи из памет, завалија! [гласно] Полако полако ча-Ставро, све ће ће се оправи убаво и арно. Кад не можеш да се собаљаш сас големи, собаљај се бар сас децу, Али немаш потребу. Зар је на једно место такој било, најпре лоша девојка, па после испадне по арна од све друге. Но ти немаш куде. Кад си већ закасаја. мораш напред да идеш, назад не можеш [Стана хода и куче]

СТАВРА Ама ја лепо слушашем мој памет, да не давам ћерку у тија зликовци, али ме на тој ова арамија (за Ристу) нафрља! Саг беше што беше... Ја знам шта му је њему мука, сва је мука за лојзе! Надушија човек кућу и лојзе па за тој потрчаја за моју ћерку! Поручија је он мене јоште први дан за тој, ама ја не давам док сам жив! Зар ја после да изглеђујем од њега колико ће ми даде вишо што ми треба за кућу. Сачуваја ме Господ!

(Чује се бубањ издаље).

ГАНЧИЋ (ослушкује) Ете... чује се џумбуш из њину кућу... Не реко ли ја да ће тој Цилка све да размрси. [Ослушкује још] Чујете ли како тутњи земља! Ала ги раздрмала Цилка како стари заблови! Бре, бре, бре, ће оправи работу!

ДИМЧА За све су тој жене криве! Жена је бре у стању да те преведе преко девет воде па да те остави жеднога!

ГАНЧИЋ Ама неје тој све ни до жене. Но како му пође работа од крај. Ставра се малко засилија, како човек, хтеја да одгуши клетву од ћерку па навукја срам на очи. Зар мало људи трзав једно а смацав друго. Такве су те работе. Крпе се сас сваку страну како бачва пред гројзобер. Ти гу запишујени с једну страну, она протица на другу. Таква ти је наша работа. Оке се оправи. И мора да се оправи! Само има да се превуче секирација. Баја-Ставра неје се разабраја за тија људи какви су, но се залетеја, зажмуреја, рекја, даја! Е, саг кроз тамнину мора да оди докле не искочи на пут!

СТАВРА Море знаја сам га ја убија га Бог како црвену пару! И татка му и мајку му све сам ги знаја и несам даваја. Џапаја сам се за много ама де! саг! Све ми то овај кијамет направи! [пружа прст на Ристу] Па да беше како беше, но још имам да искочим под резил! [Стана плаче]

РИСТА Е, доста де! ти ме укле веће! Ће се оправи работа, полако де!

ГАНЧИЋ Направили неваљашну Ценку аметом! Оно неје лош што људи тражу чес, али ово је очевидна чпекулација!

ГАНЧИЋ Чпекулација је то, дабогме! Оке човек да дрпи још малко ако може од мираз! А на девојче нема мана ич! Ја сам га једанпут пипнуја кад беше болно, девојче како кремен! Само га набеђују саг због мираз.

ЦИЛКА [Враћа се задубана, несела, са букетом цвећа у руци, прича свима] Све ће бидне арно!

ГАНЧИЋ Кажем ја вама, ништа без Цилке!

ЦИЛКА [победоносно почне да прича. Сви упру поглед у њу] Лепо ти отиднем ја тамо па кад гим викнем: „Што је тој бре куде вас! Каква је тој работа, те ве нема цел дан живи да се чујете, како да сте парастас правили а не свадбу! Камо тија свирачи? Камо китена буклија? Камо гу та медена ракија? Како је тој и што је тој! Шта ви је лошо куде девојку? Вама си је све лошо што дође куде вас! Вама неје била арна Гина Танчина. Па ви неје била арна Зојка Кевина! Па ви неје била арна Дилка Домкина! Па ви цел свет неје аран!“ Па ти дофатим буклију од дирек што су гу били запишили сас курдељку, па заврљачим онуј курдељку те бацам чак на друм и турим у буклију киту босиљак. Па ти гу закитим сас пенкири и сас банке. Па викнем на свирачи: „Овамо те бре да свирите лесковачку четворку!“ [Сви додајују сваки на свој начин своја одобраванја] Они

засвирише. А ја си подвикнем на Циле: „А, бре, кад си ме молија за њу онда ти је била арна! Саг ти је неваљашна. Тај си је девојка пораснула куде мене од оволичко и ништа се лошо неје чуло за њу. Саг ви је вам лоша. Из нашу малу до саг ништо лошо неје искочило па неће ни саг! (спусти глас) Татко му болан лега и не искача из собу. А ја улегнем си куде њега па се подбочим (подбочи се, пошто спусти букет на сто) и гим рекнем: (поше глас) „а бре чичке, какав овој резилак направисте ви данас сас овуј децу? Да ли смо ми Цигани што ли смо ми, да се овакој прави сас нас! Знаш ли да Ценкина мајка остаде куд кућу да вије од резилак и јад! Па то је и срамота и грехота!“ А он ми таг рече: „Ништо ти ја не знам! Ја сам болан и моја жена све то запетљава. Сву ви је булументу она замесила!“ А!... таква ли је работа? Па ти се онда окренем па њум. А она шара очима како змија троглавка! Па ти она искрљешти очи на мене. Па ти ја искрљештим очи на њу, још по више. Ништа гу не реко, и тој си гу је доста! (они добацују) Па ти сподбијем оне жене те поведем Лесковачку четворку. Све утрупац! И Циле теке искочи на врата и рече: Саг ће дођемо саг! И сагће сви да дођу!

ГАНЧИЋ Јес', јес', чусмо ми, куде се тресе земља чак овдека!

СВИ Браво Циле! алал ти вера!..

ГАНЧИЋ Па ти си испала бољи парламентар од Ристу!

ЦИЛКА (ухићена) Јес' здравје да немам! (Сви разговарају по нешто)

ЦИЛКА (Враћа Стани дукате кријући) Еве ти дукати. Свршила сам работу и без њи! (Стана прими дукате и мете их у недра)

СВИ (дижу чаше, куцају се, вичу: живели младенци! и пију)

(Чује се споља свирка и песма).

ЦИЛКА Ете иду!

5. ПОЈАВА

Циле, Ценка, Кева, свирачи и пређ.

(Циле и Ценка улазе под руку свечано и победоносно. Циле у једној руци носи окићену буклију. Свирачи за њима, кад уђу престану да свирају).

ЦИЛЕ Помози Бог!

СВИ Бог ти помогја! (сви устану)

ЦИЛЕ (у свечаној пози) Каква је тој узбуна по међу вас због моју Ценку!? (Ставља нагласок окренут према њему гледа га поиреко)

ДАНЧИЋ Зар још питаш келешу ни један! Целу кућу си раздрмаја, па саг питаш каква је узбуна! Узбуна те још каква узбуна!

ЦИЛЕ (још гласније) Али тој за које сте се ви узбунили, тој неје ваша работа! Тој си је наша работа! Моја си је Ценка часна и понитена како злато и куде нас је све арно!

ДИМЧА А! такој! такој! тако! Тој се тражи! Бравос бре чичино! (тапше га по рамену. Стана се насмеши и расположи) Реко ја да ће „наша работа“ тој све да измири!

СВИ Тако је! тако је! бравос! алал ти вера! (тапшу га по рамену)

ДАНЧИЋ Бога ми, како беше загустило јутрос, шћаше свашта да буде!
 ГАНЧИЋ Умало шћасмо капе да помешамо!

СТАВРА (држећи буклију) Е, за овој што си ме оволко посмешија, синко, никад ти не могу заборавити! Много си ме учвелија и потресја данас на овај убав дан, кад треба да ми је срце весело! Али, кад овија људи кажу, да си на тој поминемо, онда нека ви је срећно и дуговечно венчило! (пије из буклије и пружи је Димчи)

СВИ Живели младенци! Срећно дабогда! Дуговечно! Аирлија дабогда!

ДИМЧА (држећи буклију у свечаној пози) Браћо и другари и ви младенци, и ви женштине, и ви бре свирачи! Опрошћавајте, ћу прозборим и ја једну лакрдију. (Чује се: „да чујемо говорника из Мурџу-јалу!“) Ви знате да ја несам неке велике школе учија, али за мене стиза и оволико! И овој ми је одвише што знам. И тој што ћу ви кажем. Управо, нећу све ни да ви кажем што знам (смех) Ја знам да зборим убаво и по књижарски и по учевњачки, али ми по прилега на срце лесковачки! (Чује се: „Знамо, знамо, да се ти убаво фрљаш сас надежи“) Ја сам си прошеја коџа ми ти тај бели свет: и турско и кавурско и маџарско и швапско, и куде ти још несам кришија врат, али овој убавињу што си Лесковац има, тој па нигде несам видеја. Оћеш ли поље, оћеш ли лојзе, оћеш ли дућани, оћеш ли фабрике, тој си све има у Лесковац, то је све сама убавиња! Не знам од који крај да почнем! Кад погледам на куде Лебане, оно пукло поље како нишевачко. А тамо на куде Рударе мирише гројзе и у сред зиму. Кад фрљим очи на куде фабрике, оно се чур зачурија из њих и оклопија Лесковац како облак на Огњену Марију. Чак се виду ојаци лесковачки од куде Ниш! Голем град па големо и име. Викав га „Маџчестар“. Али Маџчестр нема Буретови њевапчки, па нема лесковачке банице, па нема лесковачке пуњете паприке, па нема хисарско вино. Такав агалак и таква убавиња куде гу има! Бре Хисар, бре Рударска Чука, бре Мира, бре Чифлак, бре Шедрван, бре Чапљин брес', бре њиве, бре дућани, бре фабрике, бре гајтани, бре штофови, бре кучина, бре њевапчки, бре метле, бре четке, бре „тесно друство“ и што ти још нема у Лесковац! Али „наша работа“ је све заминула! Тој си је веће закон на Лесковац! Ако се људи пазарив, само ли рекну: наша работа! једнак се угоде! Ако ли се неки поцевељају, падне ли реч наша работа, све пада! Ако ли се женив, одавав, једев, пијев, свукуд је уз њих наша работа. Она размрсује, она одврзује, она подмазује. Она спасава. „Наша работа је лесковачки зејтин, па ако негде скрчив кола, они само суну мало од „нашу работу“ и кола се обрну како намазана. Наша работа је и данаске спасла нашу работу, која ћаше у мало да буде наша срамота! Циле је убаво рекја: Тој си је наша работа. Епа кад си је тој њина работа, а тако и јес', онда нека гим је срећно и дуговечно! живели дабогда! (пије вино из буклије)

СВИ Живели!... (Димча оставља буклију на сто)

СВИРАЧИ свирају и сви заједно певају:

Двоје се млади волеше
 Волеше па се узеше.
 Неки ги обе кудеше
 Што ми се млади узеше.
 Ценка и Циле збореше:
 „Бре не ли ви је грехота
 Тој си је наша работа!“

(За време певања прије: Стана и Кена љубе се).

ДИМЧА Е лепо кад си је тој њина работа, онда ајде саг и ми да гледамо нашу работу. Деде Цилке, онуј „Лесковачку четворку“, што си гу тамо започела куде младожењину кућу, овдека да гу довршиш! Јербо куде је па била свадба без „Лесковачку четворку“.

(СВИРАЧИ свирају „Лесковачку четворку“. Цилка узме буклију у руке и поведе коло. Сви се хватају и играју.)

(Завеса пада.)

О ОВОМ КОМАДУ

Лесковац је врло жива и напредна трговачка и индустријска варош. У напону свог развијања он ври и у њему се меша и судара старо са новим. Стари живот још из „турског времена“ постепено исчезава, али се упорно отима и овде-онде одржава кроз поједине личности. Језик његов који чини средину између нишког и врањског наречја, носи своје нарочито обележје *лесковачко*. Са својим специјалним изразима и гипким акцентима, необично привлачан и подесан за локалне и интимне лакрдије, он осваја свакога ко се с њим сроди и чини типичним, како домородце, тако и досељенике. Поједине личности се нарочито у овоме истичу, која више која мање, без обзира на то јесу ли школоване, или не, а које се у говору служе са два наречја, једним правничким, за обичне прилике, а другим *лесковачким* за своје лично задовољство и „тесно друство“, у слободним часовима и доколицама. „Наша Работа“ је позајмљена из те свакодневне лесковачке лакрдије, која је стварно и изазвала овај комад.

Ставра метлар је прост и сиромаш човек. Има једну кућицу, виноград и скроман занат. Али под притиском заразе за отварањем фабрика уобразио и он да може отворити пеку фабрику. Занешен том бригом, он заборавља да има кћер и да она треба да се спрема за удају. Али се она пробија кроз све његове строгости и опорости и успева да се на време уда. Он је у кући строг и настран, а у друштву врло љубазан. У њему су оличене две крајности: стари лесковчанин и „модеран“ члан „Тесног Друства“. При том традиционални породични морал у његовој кући и поред свих непријатних доживљаја остаје увек на висини.

Циле је ужар по занату, чија је домаћа индустрија највише развијена у Лесковцу. По њој тешко да би он добио Ценку Ставрину, али он је задобија лепотом и певањем.

Песме су већином лесковачки специјалитети, чувене и омиљене још из турског времена: „Врђај коња“ и „Гена мајку љуто куне“. „Лесковачка Четворка“ је симболистична лесковачка игра, која кад се засвира, све живо и раздрагано устаје да игра.

„Чапљино Бресје“ су два велика бреста на крају вароши, значајна за многе догађаје ове врсте, па и за „Нашу Работу“.

Писац.

ЗНАЧЕЊЕ РЕЧИ

КОЈЕ СЕ НАЛАЗЕ У ОВОМ КОМАДУ

<i>Азган</i>	бесан	<i>Надрипује</i>	такмичи се
<i>Аљава</i>	неваљашна, неспособна	<i>Надушија</i>	наопако, стрмоглато
<i>Амешом</i>	сасвим, потпуно	<i>На чепељке</i>	најео се
<i>Аансаз</i>	изненада	<i>Нашрупија се</i>	не трућај (глупости)
<i>Арно</i>	добро	<i>Не шропај</i>	не губи се (слаби)
<i>Ајдамак</i>	дрво замашито	<i>Неслањује</i>	ономад, прекјуче
<i>Ашиклар</i>	љубавник	<i>Њекње</i>	усилно се, побеснео
<i>Баница</i>	пита, гибаница	<i>Опашилеја</i>	разговор
<i>Басма</i>	лице, материја, циц	<i>Орашење</i>	претера дан
<i>Белег</i>	парче од хаљине болесничке	<i>Помене</i>	једна мала у Лесковцу
<i>Бешер</i>	више, већма, горе, грђе	<i>Подврце</i>	живот од данас до сутра
<i>Башисала</i>	изнемогла	<i>Прекаротина</i>	
<i>Безбели</i>	ваљда	<i>Пожењува-</i>	предавала се
<i>„Буре“</i>	чувени ћевабџија у Лесковцу	<i>ла се</i>	пружи, предложи
<i>Врца</i>	спцимка, сељак	<i>Прифрљи</i>	порезило
<i>Вије</i>	плаче, кука, запена	<i>Посмешија</i>	прегледао лекарски
<i>Вршенче</i>	чуканче	<i>Пипнуја</i>	никакав
<i>Гигани</i>	петлови гаџасти	<i>Саглам</i>	друга мала у Лесковцу
<i>Грушка</i>	језгра, срце	<i>Саши-Мала</i>	роба, еспап
<i>Дадка</i>	дада	<i>Сшока</i>	кућа, огњиште
<i>Дрешке</i>	хаљине	<i>Свршка</i>	вунена кецеља (домаће
<i>Дрђевац</i>	село близу Лесковца	<i>Скушача</i>	тканне)
<i>Живинче</i>	створење	<i>Скубе</i>	чупа
<i>Жмис</i>	дрема	<i>Собаљување</i>	хрвање
<i>Завалија</i>	јадан, кукавац	<i>Смика</i>	спречава
<i>Здригоше се</i>	згомила се	<i>Сојеуз</i>	неслана сѝ
<i>Звери се</i>	исчуђава се	<i>Суче</i>	упреда кучину
<i>Закасошина</i>	петљавина, главобоља	<i>Сараљав се</i>	спремају се
<i>Заминула</i>	превазишла	<i>Тараџана</i>	гомила од богатства
<i>Замајан</i>	занешен, глуп	<i>Ташлије</i>	гурабије
<i>Зијафеш</i>	гозба, весеље	<i>Ташке</i>	суво стабло од конопље
<i>Збушиле се</i>	здружиле се	<i>Тило</i>	потлијак
<i>Илач</i>	лек	<i>Ђерана</i>	радионица за ужарију
<i>Истизан</i>	журба, навала рада	<i>Ђошалије</i>	четвртasti дукати
<i>Искобељаја се</i>	извукао се	<i>Ђушек</i>	бити тучен, извући
<i>Изумија</i>	заборавио	<i>Ушак</i>	батине
<i>Кангур</i>	намђор	<i>Ушшумела</i>	потка за ткање
<i>Клапаси</i>	глупав	<i>Фрљија мерак</i>	утрула
<i>Кумарево</i>	село близу Лесковца	<i>Фушарка</i>	баџио око
<i>Кабаш</i>	кривац	<i>Хисар</i>	сукња вунена
<i>Кашил</i>	зао, opak	<i>Цунуја</i>	брдо над Лесковцем
<i>Клопање</i>	једење, ждерање	<i>Чеш се</i>	пољубио
<i>Кашмерлика</i>	пита са зељем	<i>Чичка</i>	дере се
<i>Курдељка</i>	шишарка од кукуруза	<i>Чеирња</i>	гича
<i>Лакрџија</i>	разговор	<i>Чекшар на</i>	гостара, суд за вино
<i>Лафмухабет</i>	разговор	<i>инцилири</i>	
<i>Мира-цифлак</i>	пољско имање лексички	<i>Шишавачко</i>	„филаделфија“
<i>Наштојем</i>	угађам, говим, услужујем	<i>вино</i>	село Шишава чувено с
		<i>Шаика</i>	добрим вином
			шапће

